ԲԱՑԱՌԻԿ ԹԻՒ 13 ՅՈՒԼԻՍ 1908 ԿԻՐԱԿԻ 27 ՃԷՄԱԶԻ-ԻԼ-ԱԽԷՐ 1326 26 Juillet 1908 23me année

"ԱՐԵՒԵԼՔ„
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ. ՂԱԼԱԹԻՈՅ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան	80 Ղ.
» » վեցամեայ	45 »
Գաւառներու համար տարեկան	108 »
» » վեցամեայ	60 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան	35 Ֆր.
» » վեցամեայ	20 »

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

10 ՓԱՐԱ.

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آره‌ولك
ارمنجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درعلیه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

10 PARAS

ԿԵՑՑԷ ՎԵՀԱՓԱՌ ԿԱՅՍՐԸ

ՄԱՄՈՒԼԻ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ

ԽԱՓԻԷՆԵՐՈՒ ՎԱՐԿԻՆ ՁՆՁՈՒՄԸ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՑՆԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Օսմանեան ընդարձակածաւալ Կայսրութեան բազմամիլիոն ժողովուրդներուն սիրտերը թնդացին Վեհ. Կայսեր հնչեցած ազատութեան քաղցր առեսիքէն։ Սահմանադրութեան վերականգնումը մէկ ակնթարթի մէջ ազատութեան, եղբայրութեան և հաւասարութեան անուշ զգացումներով միացուց Օսմանեան պանծալի Կայսրութեան բոլոր հպատակներուն սիրտերը, առանց կրօնի և ազգութեան խտրութեան։ Օսմանեան հիւսքանչ և անընմանելի մայրաքաղաքը թնդաց ժողովրդական բերկրութեան անկեղծ արտայայտութիւններէն և սրտաբուխ մաղթանքներէն, կեցցէներէն և «Տուրրաներէն. և հեռաւոր գաւառներ, Սեւ ծովէն մինչեւ Հնդկաց ովկիանոս, Մէջերկրականէն մինչեւ Տիգրիս և Եփրատ, պատմական դեպերը տարածուող դրախտային մեծ Երկրին բոլոր Օսմանցիները ցնծագին արձագանգ տուին մայրաքաղաքին բնակչութեան «Կեցցէ՛ Վեհափառ Կայսր, Կեցցէ՛ Սահմանադրութիւն,» խնդաղմամ ազաղակներով։ Վեհափառ Կայսեր 1876ին հնչեցուցած Սահմանադրութիւնը, որ այժմ կը վերականգնուի, նոր դարագլուխ մը պիտի կազմէ Օսմանեան Կայսրութեան փառաւոր պատմութեան մէջ և քաղաքակրթութեան շաւղին վրայ Օսմանցիներուս արագ յառաջդիմութեան և բոլոր Օսմանցիներուս բարօրութեան և երջանկութեան ամէնէն մեծ և հաստատուն գրաւականը պիտի ըլլայ։ Բոլոր ազգեր և ցեղեր եղբայրացութեան, հաւասարութեան և ազատութեան վեհ զգացումներով ոգեորուելով ձեռք ձեռքի տուած պիտի աշխատին Օսմ. Փառապանծ Կայսրութեան մեծութեան և փառքին համար։ Պետական օրէնքը պիտի ըլլայ ամէն անհատի պաշտպանն ու հովանաւորը։ Ո՛չ ոք օրէնքէն դէմ պիտի հակառակի և ոչ ոք քմահաճոյքներուն և անարդարութեան զոհ պիտի երթայ։ Ամէն արժէք ունեցող անձ օրէնքին բարձր հովանոյն տակ պիտի պաշտպանուի և ամէն անիրաւեալ կամ զրկեալ անհատ իր արդարութեան ձայնը լսելի պիտի ընէ։ Վեհափառ Կայսեր բարեհաճ հրամանով արդէն բոլոր նահանգներ և գաւառներ հրամաններ ղրկուած են Երեսի. Ժողովին համար ներկայացուցիչներ ընտրելու և 40 միլիոն Օսմանցիներ առանց կրօնի և ազգութեան խտրութեան այնպիսի ներկայացուցիչներ պիտի ընտրեն, որոնք տեղւոյն ժողովուրդին արդարացի փափաքները ու իղձերը պիտի ներկայացնեն ու պաշտպանեն։ Վեհափառ Կայսեր արդարամիտ նախաձեռնութեան առջև և միեւնոյն ժամանակ իրենց իրաւասութեան շրջանակին մէջ մնալով բոլոր խնդիրները պիտի ուսումնասիրեն և անոր օրէնքներ մշակեն կամ հինները բարեփոխեն։ Սահմանադրութեան շնորհիւ Օսմանեան պանծալի Կայսրութեան արդիւնաբերութիւնը զգալապէս պիտի աճի, ամէն անհատի հաւասարութիւն նոր բանալիներ պիտի բացուին, առեւտուրը, ճարտարարուեստը, երկրին անտառները և վայրի պիտի սատմեն։ Ուսում և կրթութիւն պիտի տարածուի ժողովուրդին բոլոր խաւերուն մէջ։ Տգիտութեան ու նախապաշարումի խաւարը պիտի փարատի մեծաւոր լուսաւորութեան կենսատու ճառագայթներէն։ Արուեստներ և արհեստներ պիտի ծաղկին և այս բոլոր բարիքները վայելելով միլիոնաւոր Օսմանցիներ երախտագիտական զգացումներով զեղուն լիաշունչին պիտի զարնեն սրտաբուխ անկեղծութեամբ. «Կեցցէ՛ Վեհափառ Կայսր, Կեցցէ՛ Սահմանադրութիւն, Կեցցէ՛ ազատութիւն»

Հայե՛ր, անատաւիր ժամը հասաւ ցուցնելու թէ զուարթ էք իբր Օսմանցի Սահմանադրութեան արժանի էք և Վեհափառ Կայսեր շնորհած ազատութիւնը գնահատել գիտէք։ Հազարն զարերէ ի վեր դուք երկրագործութեան, արհեստներու, առեւտուրներու, առեւտրականներու և մեծաւոր զարգացման անձնատուր եղած էք և դարեր շարունակ Օսմանեան փառապանծ դրօշին ներքեւ ապահով և զարգացած էք։ Ձեր քաղաքակրթական բոլոր ուժերով և անդորր ու հանգիստ սիրտով աշխատեցէք Օսմանեան Կայսրութեան փառքին և ձեր յառաջդիմութեան համար։ Վեհափառ Կայսեր շնորհած սահմանադրութեամբ առանց կրօնի և ազգութեան խտրութեան բոլոր անհատներուն և համայնքներուն հաւասարութիւն կը շնորհուի։ Այլ եւս սահմանափակում չունիք ձեր առեւտրական գործունէութեանց, ձեր կրթական գործերուն, ձեր բարեգործական ու մասնաւորական ջանքերուն մէջ. Օսմանեան արդար օրէնքը ձեզ իր հովանիին տակ առած է և Վեհափառ Կայսեր շնորհած սահմանադրութիւնը ձեզ հաւասարութիւն և եղբայրակցութիւն կ'ուտէ։ Մինչեւ այժմ դուք Օսմանեան Կայսրութեան շատ ծառայութիւններ մատուցած էք, այժմ կրկնապատկեցէք ձեր ուժերը Կայսրութեան օգտակար ըլլալու համար, քանի որ Օրէնքը ձեզ կ'ապահովէ հաւասարութիւն, կեանքի և գոյքի ապահովութիւն և խաղաղ զարգացում։ Օսմանեան արդար Օրէնքի արամադրածէն ուզածի տուքերը չպիտի գանձուին այլ եւս բան հանոյս, ձեր անձնական ազատութիւնն ու զործառնութիւնը նուիրական և անպատնաղելի պիտի ըլլան Օրէնքի արամադրութեամբ ա՛լ եւս ո՛չ ոք բան հանոյս պիտի ձեր բարկալուն և բանտերու մէջի պիտի խոշտանգուի և կամ հեռաւոր վայրեր ամենաքներու ենթարկուի։ Ստոյգապէս, ինքնահնչեալ ու խարդախական լրատուութիւններով ոչ ոք ձեզ անհանդիստ պիտի ընէ և հաւատարիմ Օսմանցիներ այլ եւս չպիտի զոհուին անիրաւ և անխիղճ լրտեսներու քսութեամբ և ամբաստանութեամբ։ Հեռաւոր ու մերձաւոր վայրեր բանտերու և աքսորի մէջ տառապող և քաղաքական յանցանքով դատապարտած սիրելիներն ու հոգեհարազատներն մեր խնամուն Վեհափառ Կայսեր շնորհիւ, պիտի ազատուին իրենց տառապանքէն և ձեր գիրկը պիտի վերադառնան, ճամբաները պիտի բացուին և դուք ձեր ազգականները պիտի տեսնէք և ձեր գործերով պիտի զբաղիք ազատօրէն։ Պետական բոլոր պաշտօնատուներ բաց են բոլոր Օսմանցիներուն առջև առանց կրօնի և ազգութեան խորութեան։ Յառաջդիմութեան միակ պայմանը ձեր արժանիքն է իբր օսմանցի։ Աշխատեցէք և յառաջդիմցէք։

Վեհափառ Կայսեր շնորհած Սահմանադրութեան կը պարտինք նաև Մամուլի ազատութիւնը. այլ եւս գրաքննիչներու քմահաճոյքէն ազատ մամուլ մը ունինք, որ չատ ուշէն ազդու կերպով պիտի պաշտպանէ Օսմանեան Կայսրութեան շահերը քան ամէն տեսակ քմահաճոյքներու և սեղմումներու ենթակայ լրագրութիւնը։ Հայեր, այնքան բիւրաւոր բարիքներ կը պարտինք Վեհ. Կայսեր Շնորհած վերջաբար սահմանադրութեան, ձեր կեանքը, ձեր գոյքը, ձեր հանգստութիւնը ապահովուած են այլ եւս Օսմանեան արդար օրէնքով։ Այս բոլոր բարիքները ձեզ բերելու համար Թաւրիզ, Պարսկաստանի մէջ հազարաւոր և տասնեակ հազարաւոր մարդոց արիւն թափուած է, վերջին տարիներս և այսօր բոլոր քաղաքակիրթ ազգերը իրենց սահմանադրութիւններն ունին, մեր Վեհափառ Կայսրը մէկ օրուան մէջ իր միլիոնաւոր հպատակները երջանկացուց այս փրկարար բարիքով և Օսմանցիներու պանծալի հայրենիքին զարգացման, ծաղկման և յառաջդիմութեան նոր զարգացում մը բացաւ։ Վեհափառ Կայսրը իր աշխարհածանօթ իմաստութեան ամէնէն փայլուն ապացոյցը տուաւ. Սահմանադրութիւն շնորհելով իր հպատակներուն։ Գոչեցէք «Կեցցէ՛ Վեհափառ Կայսրը, կեցցէ՛ Օսմանեան Սահմանադրութիւն »

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ՁԱՅՆԸ

Ազատութեան չունչովը պատկած հոգիներ, հաւասարութեան կարօտը քաշող քաղաքացիներ, եղբայրութեան ըղձանքովը վառուած սրտեր նոր այժ, նոր կրօրով, նոր թափ առին երիտ. օրվ. ի վեր։

Ազատութեան, հաւասարութեան և եղբայրութեան հզօր չունչ մը կը սատնիի բովանդակ Թուրքիոյ վրայ։ Օսմանեան մեծ Հայրենիքը այսօր անհուն ցնծութեան և պոռթկացող խայտանքի մէջ կը լողայ համակ։ Ամէն դէմքեր կը ճառագայթեն, բոլոր սրտեր կը հրճուին, բոլոր հոգիներ կը ցնծան, բոլոր մարքեր նոր թափ և ազատ թռիչ կը ստանան և բոլոր բերանները օրհներգութիւններու, մաղթանքներու ալէյու մը կը բարձրացնեն զէպի երկինք։ Ամէն աչքերու մէջ արցունքի շիթեր կը բերեն ազատութիւն ի լուր այն բարձրագոչ և սրտաբուխ կեցցէներուն, որոնք ամէն կողմէ կը թնդան՝ իրր արտայայտութիւն ժողովրդային անզուսպ և ինքնաբուխ խանդավառութեան։ Խանդավառութիւն մը որ մարդս խելայեղ կը դարձնէ, անզուսպ կերպով կը զոհիկայ և կը ծառայի անհնարապէս երկրաբաղձութեամբ։

Ճիշդ այդ ազատորութիւնը ունեցանք երկու օրվ. ի վեր մայրաքաղաքիս մէջ տարբերուած ժողովրդային խրախճանութիւնները տեսնելով։ Կ. Պոլսոյ չորս կողմէն անվերջ և լայնաթիւ թափօրներ կազմուած էին նուագածութեամբ, Օսմ. ազգային մեծ ուրախութեան համար։ Վառնատուները, խանութները, մանաւանդ Պարտ Ալիի պարտան և Տիվան Եոլին դրօշապարդուած էին։ Անհամար բազմութիւն մը, որուն վրայ կը ծածանէր Օսմանեան դրօշը, հայրենասիրական ցոյցերով և խանդավառ ու անվերջանալի «կեցցէ՛»ներով, «Հուրրա»ներով ու «Փառիշանըմ չօք եաշա»ներով կը յառաջանար. ամէն դէմք կը ճառագայթէր և ամէն շրթունք ուրախութեան ազազակներ կը բարձրացնէր եռանդագին։ Անկարելի է, անմոխրնիծ խայտանք մը ու հրճուանք մը կը ծաւալէր հեւոգնեալ փողոցներուն մէջ, զարս առանց սանձելու, առանց այդ խանդավառ ցոյցերուն մասնակցելու, անկարելի է երեւակայել։ Եւ զարմանալին այն է որ այսքան խանդագին խրախճանութիւններու միջոցին ոչ մէկ արկած պատահեցաւ և ոչ մէկուն քիթը արիւնեցաւ. տարիա ջերմագին հնարտուրելի պարագայ մըն է Օսմանցի ժողովուրդին հասարակաց օրինապահութեան։

Մեծ, նուիրական ու յաւէտ յիշատակելի այն օրը ուր ուեւտեցինք պատմական նշանակելի դէպքը, որ փառաւոր դարձրին մը կը բանայ Թուրքիոյ բոլոր զաւառներուն համար և Օսմ. պատմութեան էջերուն մէջ չարիւանաներու, սուլտաններու և չարակներու պէս պիտի փոփոխի և յաջորդ սերունդը երջանկաբերութեամբ պիտի յիշէ յաւէտ անմոռանալի թուականը 1908 Յուլիս 11ը։

Սահմանադրական օրէնքը և խորհրդարանական դրութեան հաստատումը ոյժանք ամէն քաղաքակիրթ երկիրներէն ընդունուած են, սակայն Ռուսաստանի մինչեւ Պարսկաստան ու Ճապան, ճշմարիտ հնարն մը և թանկագին պարգեւ մը եղան մեր եղեռնական երկրին՝ Օսմ. Հայրենիքին համար։

Թուրքիա այլեւս յառաջդիմութեան և զարգացման ուղիով ճամբուն մէջ մտած է, ուր այլեւս զոյութիւն չունին և խարտ ջնջուած են բոլոր այն ամէն խոչընդոտները, արգելքները, զրկանքները և անհիմն բանտարկութիւնները որոնք կը կասեցնէին յառաջդիմութեան անսեղխալի և կենսական ոգին, որ այսօր կը զարթնու իր ամբնէն, պատմական փիւնիկի մը պէս, որ թօթուելով իր թեւերը և զերծ իր կապանքներէն կը ճախրէ նոր թափով մը, այլեւս ազատած իր Նեռոսի կաշկանդիչ շղթաներէն։

Սահմանադրական Օրէնքն է որ այսօր բոլոր օսմանցի քաղաքացիներուն կ'ապահովէ կեանքի, ինչքի եւ պատիւի ապահովութիւն, ինչ որ անկեղծ բաղձանքն է ամէն ճշմարիտ հայրենասէրի։

Սահմանադրական Օրէնքն է որ կը պարգեւէ խղճի ազատութիւն, օրէնքի առջեւ հաւասարութիւն, արդարութեան ամբիոնի գործադրութիւն, իրաւունքներու պահպանութիւն, եղբայրական զգացումներու ծաւալում, համերաշխութեան ոգիին տարածում և ընկերային բոլոր դատարկերու անխարդութիւն։

Սահմանադրական Օրէնքն է որ երկրին տնտեսական վիճակը հաստատուն կամուրջ մը վրայ կը դնէ՝ երկրին զարգացման նպատակ օրէնքներ սահմանելով, ընկերային շարժիչներու դէմ որոշումներ քննարկելով, որոնք իրենց մեծ օգուտը կունենան բոլոր քաղաքացիներուն համար։ Երկիրը այսպէս տնտեսապէս կը բարգաւաճի, վաճառականութիւնը կը ծաղկի, ճարտարարուեստները կը յառաջդիմեն, նիւթական բարեբար ցօղ մը սփռելով ամբողջ երկրին, մանաւանդ Թուրքիոյ պէս բնական հարստութիւններով ճոխ երկրի մը մէջ, ուր ապրիլու երջանկութիւնը կը փայլեցնէ։

Սահմանադրական օրէնքն է որ կ'ապահովէ ազատ կիրառումը բոլոր կրօնքներուն, որոնք բազմաթիւ են մեր երկրին մէջ և իրենց կրօնական առանձնաշնորհումները կը վայելեն Օսմանեան Սահմանադրական Օրէնքին համաձայն։

Սահմանադրական Օրէնքն է որ մեծ մրցում կուտայ դպրոցական, գործնական ամէն տեսակ նիւթերուն և բարոյական աճումը ընծայելով, որպէս զի պարտաճանաչ և պարկեշտ քաղաքացիներ պատրաստուին։ Սակայն վերջ ամէնն անհնար իրատունք ունի ամէն կարգի կրթական հաստատութիւններ հիմնելու, Օսմանեան պատմութեան հետ իր ազգին պատմութիւն ալ ստանալով։

Եւ վերջապէս Սահմանադրական օրէնքին շնորհիւն է որ այսօր Օսմանեան Պետութիւնը, քաղաքակիրթ երկիրներու Մամուլին պէս, ազատ է և վերջ գրաքննութենէ, որուն ճնշումներուն տակ կը հեծէր։ Այլ եւս Մամուլը ազատ է՝ օրինաբան սահմանին մէջ՝ գրելու և վերջապէս ամէն հանրային խնդիրներու վրայ, միշտ աչքի առջեւ ունենալով երկրին շահերը։ Ազատ մամուլը այլ եւս ճշմարիտ ազդակ մը պիտի ըլլայ և գործօն դեր մը պիտի կատարէ, չմոռնալ ազդեցութիւն մը գործելու հանրութեան ամէն գաղափարներուն վրայ։ Ազատ Մամուլը պէտք է որ արժանի ըլլայ իր կոչումին, խղճի և իրաւունքի սահմաններուն մէջ, զորս պէտք չէ անտեսեն մեր բոլոր լրագրողները։ Եւ Մամուլին տրուած այս թանկագին ազատութիւնն շնորհիւ, այսուհետեւ անգամ ու հայ մամուլին ընթերցողները չտեսնեն և զգայացնող նիւթեր և լուրեր պիտի կարդան տխրութով և պէտք չպիտի ունենան օտար թերթերու դիմելու, քանի որ օսմանեան մամուլը պիտի պաշտպանէ երկրին շահերը և գրաքննութիւնը այլ եւս բան հանոյս չպիտի կրնայ սրբագրութիւններ կատարել։ Բնական է որ այս պայմաններուն մէջ հրատարակուած թերթերը նոր զարկ մը պիտի առնեն, զարգացման փայլուն շրջան մը սկսելով որքան մը մամուլին նոյնքան մին ալ ընթերցողներուն համար։

Այդ Սահմանադրական Օրէնքին հրաչափառ Մամուլին ազատութիւնը, արդարութեան կիրառումը, հաւասարութեան սկզբունքին նուիրագործումը կը պարծենք մեր Վեհ. Կայսեր, Որ խոստովանութիւնը ունեցաւ Ժողովրդին այս բաղձանքին գոհացում տալու, որով ամէն օսմանցի — իսլամ, քրիստոնեայ և հրեայ — հաւասար իրաւունքներ կը վայելեն օրէնքին առջեւ երախտագիտական մաղթանքներ ուղղելով և միշտ յիշելով երկրին եղած այս մեծ ու անմոռանալի բարիքը։

Անշուշտ ամէն օսմանցի պիտի փութայ օգտուիլ Սահմանադրութեան ընծայած անթիւ և անժխտելի առաւելութիւններէն, երկրին յառաջդիմութեան ուրարգաւառման համար աշխատելով։

Եւ դուք, Հայ եղբայրներ, որ Օսմանեան Կայսրութեան մէջ կարեւոր դերը մը ու տեղն մը չունած էք ձեր չարքաշութեան, աշխատասիրութեան, տոկունութեան և բանիմաց ոգիին շնորհիւ, անշուշտ աւելի ամբնով պիտի աշխատիք երկրին բարգաւաճմանը, օսմանցի հայրենակիցներու հետ ձեռք ձեռքի տուած։ Դո՛ւք, Հայեր, պետական հովանիին պաշտպանութեան ներքեւ, այլեւս պիտի կրնաք վայելել Օսմ. Սահմանադրութեան Օրէնքին ընծայած բոլոր առաւելութիւնները, որով ամէն ազգ հաւասար է Օրէնքին առջեւ և անաչառ արդարութիւն կը վայելէ, իրր ճշմարիտ քաղաքացի։

Ուրեմն զարգացմանը մեր ընկերական, եկեղեցական, կրթական և բարեգործական բոլոր հաստատութիւնները և մղում տանք հայ գեղարուեստին, հայ դրականութեան, հայ թատրոնին, ուր ամբնքան ընդունակութիւն ցոյց կուտանք։

Եւ մենք Հայերս, որ վերազանգաղէս վաճառական Ազգ մըն ենք և իբր այն գործունեայ և ուզգամիտ առեւտրականներու. գեղեցիկ համբաւ մը չունած ենք, գիտնանք օգտուիլ Օսմ. Երկրին բնական հարստութիւններէն, որոնք բարերութեան և խաղաղ զարգացման նոր և երջանիկ դարաշրջան մը պիտի բանան, ինչպէս Հայ Ազգին նոյնպէս բոլոր Օսմանցիներուն համար։

«Արեւելքի» խմբագիրներէն
ՋԱՐԵՇ ՆԵՄՏԷ և ԳՐԻԳՈՐ ՔՈՐՈՒՍԵԱՆ
(Բ. Լ—ԵԱՆ)

ՄԱՄՈՒԼԻ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ

ԳՐԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ ՋՆՋՈՒԱԾ

Աւասիկ այսօր անգնահատելի բարեբախտութիւնը կ'ունենանք ազատութեան խրատնքը վայելով գրիչով մը գրելու։ Մեր հաւատքան կեանքին երէկ և այսօր կրած ամենամեծ փոփոխութիւնը մեզ կ'ստիպեցնէ ազատ կամանի մը վրայ՝ մարդկային ամէն տեսակ ստուերութիւններէ օգտուելու եղանակով։ Մամուլը չասանց այս տեսակ շնորհ մը կը սպասէր Վեհ. Սուլթանէն։ Սակայն վերջը մամուլը պիտի ուշասի երկրին բարգաւաճմանը ազատացմանը գիրգ որ և է կաշկանդում։ Ազատութեան չրջանէն մինչեւ երեք օր առաջ, հրատարակութեանց ենթակայ եղած գրաքննութիւնը կը լսեցնէր գրողին հայրենասիրական զգացումները։ Հիմա լրագրիները մէկ զգացում միայն ունին՝ այն է երկրին իրական շահերուն համեմատ իրենց ասպարէզին կարեւորութիւնը, Կայս. Կառավարութեան բարձր բաղձանքները և հայրենիքին շահերը։ Մամուլին էջերէն գրաքննիչին կոպիտ ջնջուածներուն մէջ կային այն տեսակ բաներ, որոնք օգտակար կէտեր կը պարունակէին և որոնց յայտնումը սրտի ցաւ կը պատճառէր։ Կարելի է երեւակայել լրագիր մը, կարելի է երեւակայել Օսմանցի մը որ իր ազգին վասնելիք հրատարակութիւն մը ընէ և իր ընթերցողներուն ներկայացնէ հայրենասիրութեան հակառակ բան մը։ Վերջապէս Վեհ. Սուլթանին կողմէ մամուլին շնորհուած ազատութիւնը անմոռանալի ուրախութիւն և երախտագիտութիւն կը պատճառէ ամբողջ Մամուլին որ կը գոչէ պատանց.

ԿԵՑՑԷ՛ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԸ

ԽԱՓԻԷՆԵՐՈՒ ՎԱՐԿԻՆ ՁՆՁՈՒՄԸ

Օսմ. Սահմանադրութեան (Գանոնը Լսաոի) 10րդ յօդուածը կ'ըսէ.

«Անհատական ազատութիւնը ամէն տեսակ բռնաբարումէ զերծ է։ Եւ ոչ մէկ անձ չի կրնար պատժուիլ առանց օրէնքին որոնոյրած պատճառին և եղանակին։»

Նախկին գաղտնաբութիւններուն մութքերու մէջ առաջ բերած տարակոյսները և երկիւղները հեռացնելու կը փարատին, մարդ կը սկսի տեսնել իր գոյութիւնը շրջապատող ազատութիւնը. կը խորնի Խափիէներուն (ոստիկանութեան գաղտնի պաշտօնեայ) վրայ։ Երեք օր առաջ չար ոգիի մը պէս ամէն տեղ նայն իսկ ընտանեկան բոյները մտնող, ամէնուն ականջ և աչք դարձնող անսան գաղտնիքներուն իսկ թափանցող այդ արարածներուն այլ եւս ի՛նչ գործ մնացած է. սակայն Խափիէ եղող խեղճերուն յանահատական վիճակին վրայ պէտք է արգահատիլ, վասն զի այդ կը պահանջէ Օսմանցիի մը վեհանձնութիւնը։ Պէտք է զմայլ այն խեղճերուն որոնք իրենց ամբողջ կեանքին մէջ այդ գժգոյնի հանդամանքը կրելու տարաբախտութեան ենթարկուած էին, հանդամանք մը ուրիկ մարդ իր ամէնէն կարօտ վիճակին մէջ իսկ կը նողկայ։ Վեհափառ Սուլթանը, Իր հաւատարիմ հպատակներուն շնորհած արդարութեան հետ բարեհաճեցաւ նաև ջնջել խափիէներու վարկերը։ Այլեւս չար աչքեր պիտի չկրնան ամէն տեսակ հանրութեան խոտակցութիւնները քննելով իւրաքանչիւր տանէն սեալ նշանակութիւն մը հանել։ Այլեւս ամէն ոք ազատ է խօսելու, բայց այդ խօսքերուն մէջ հաւատարմութիւն և հայրենասիրութիւն զատ ուրիշ բան մը պիտի լսուի. բացարձակապէս անկարելի է։ Այս երկրին հացուցած հայրենիքի բոլոր զաւակները ամէնէն անկեղծ զգացումներով կապուած են իրենց նուիրական Վեհափառին Դահոյից ոտքերուն։ Արդէն ժողովրդան բոլոր դասակարգերուն ընդարձակ խրախճանութիւնները այդ պարագան չէն հաստատեր. ամէն ոք Վեհ. Սուլթանին համար միայն կ'աղօթէ երանաւետ միալով Կայս. այս անգնահատելի մեծագործութեան համար։ Վերջապէս ամէն ոք հաւատարիմ է Վեհապետին, հայրենիքին և իւրաքանչիւր Օսմանցի պատրաստ է ամէն կերպ զոհութեան ենթարկուելու Վեհ. Սուլթանին և հայրենիքին համար։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԽՐԱԽՃԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ինչպէս ծանուցուեցաւ, ուրախութիւնը և ցնծութիւնը խիստ մեծ է կ. Պոլսոյ մէջ։ Ամէն կողմ բոլոր Օսմանցիները, առանց կրօնքի ու ցեղի խտրութեան, խրախճանք մէկ հայրենիքի զաւակներ, իրենց անկարագրելի ուրախութիւնը կը յայտնեն մեծ խանդավառութեամբ։ Ամէն կողմ դրօշազարդուած է և նուագածութիւններ կը կատարուին։ Պոլսոյ Մարմարաճարէն իպամ, հայ, յոյն, Տրեայ բազմաթիւ անձեր, երէկ, թափօր մը կազմելով և օսմ. դրօշներ պարզած ճամբայ ելան՝ «Բաւիշանըմ չօք եաշա» գոչելով։ Գալատեաբերի մէջ Սկանտիկցի Պաշքզարտէներու վառառանց բոլոր պաշտօնեաները դրօշներով զանոնք դիմաւորեցին։ Թափօրը, որ Պաղչէ Գարուի ճամբով գնաց մինչեւ Բ. Դուռը, հեւազնեալ կը ստուարանար։ Բեւանի էֆ.ի վառառանն առջեւ դանուած նուագածուները խումբն ալ միացան։ Փաստարան Թալաթ էֆ. երախտագիտական ուղերձ մը մատոյց Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին։ Ուղերձը, որ գոնդոյն մաղաղանեալով զարդարուած էր, ջերմ բարեմաղթութիւններ կը պարունակէր Վեհ. Սուլթանին համար, Որ բարեհաճեցաւ Օսմ. Երեսփոխանական ժողովին բացումը հրամայել։ Մեծ-Եպարքոսը իր պաշտօնարանին դուռը գալով յայտարարեց.

«Ձեր հաւատարմութեան և հպատակութեան զգացմանց հաւատարիքը պիտի մատուցանեմ Վեհ. Սուլթանին։ Անչուշտ Կայս. գոհունակութեան պիտի արժանանայ, ինչ որ հմանուինի պիտի նշանակեմ ձեզ։»

Թալաթ էֆ. նոյն միջոցին ուղերձը յանձնեց Մեծ-Եպարքոսին և նոյնն ա-ղօթքներ ըրաւ Կայս. արեւաւորութեան համար և բոլոր ներկաները «Բաւիշանըմ չօք եաշա» աղաղակներով օդը թնդացուցին։ Թափօրը ճամբան շարունակելով հեռացնեալ գնաց Իրաւագիտական վարժարանը, որուն առջեւ «Կեցցէ՛ իրաւունք, կեցցէ՛ զայն հաստատող մեր Վեհապետը» կ'աղաղակէին։ Թափօրը գնաց ոստիկանութեան, կրթական, պատերազմական, Շէյխ-իւլ-Իսլամի ու երմտական պաշտօնատուներուն առջեւ։ Թափօրը հեռացնեալ ստուարացած և երեսուն հազար հոգիի հասած էր։

—Բ. Դրան մէջ Թափօրը օսմ. վառառանած դրօշին տակ հրաբերով Մեծ-Եպարքոսը, խնդրեց որ երդում ընէ թէ օսմ. Սահմանադրութեան պարտադրութիւնները կէտ առ կէտ պիտի գործադրէ։ Մեծ-Եպարքոսը կատարեց այդ երդումը։ Այդ միջոցին ներկայ էին նաեւ. Ներքին գործոց Նախարարը, Պետական Խորհրդոյն Նախագահը և Ռումանիոյ դեսպանը։ Բարձր. Սարիա փաշա նաեւ առ յայտարարութիւնը ըրաւ.

«Ամենքս ալ ձեր երջանկութեանը ուփրութեանը կ'աշխատինք։ Զատեներս, ազատ էք, համարձակ էք. բարեբախտ եղէք։ Վեհ. Սուլթանին փափաքը այն է որ Ազգը ու Երկիրը երջանիկ ըլլան։ Ձեր խանդավառութիւնը և ուրախութիւնը Ն. Կ. Վեհափառութեան պիտի մատուցանեմ։»

Երեսուն հազար հոգիանց ամբոխը «Կեցցէ՛ Վեհ. Սուլթան. կեցցէ՛ ազատութիւն, հաւասարութիւն և արդարութիւն» կը գոչէր մեծաղղով։

Կրթական պաշտօնարանին առջեւ նախարար Հաչիմ փաշա ընդունեց զանոնք։ Կայս. բանտերէն հայրենասէր ազգ մը սա խօսքերը ուղղեց նախարարին.

«Լսեմ. փաշա։ Մեր Վեհապետը ազատութիւն և հաւասարութիւն պարգեւեց մեզ։ Հանրային կրթութիւնը ազգին հոգին է։ Ամէն յառաջդիմութիւն անով միայն կրնայ ըլլալ։ Ակէ վերջը մեզմէ կը սպասենք տերութեան ու երկրին համար բարւոք և լուրջ գործեր։ Ատաւած յաջողութիւն պարգեւէ բարի գործերու։»

Կրթական նախարար Հաչիմ փաշա երդմամբ յայտարարեց թէ կրթութեան զարգացման և վարժարաններուն յառաջացման համար իր կարողութեան չափով ամէն բան պիտի ընէ։ Թափօրը երբ գաւառական պաշտօնարանին առջեւ հասաւ, նախարար Ապտիւրրահման փաշա բացակայ էր, որով նոյն պաշտօնարանին առջեւ դիմաւորելու կան խորհրդական Ահմատ Շեւքրի էֆ. և վերաբերեալ տեսանին ընդհ. դատախազ Նեճմատին պէյ, որոնք, արտասանուած ճառերի եաբը, երդում ընին թէ տերութեան ու երկրին բարւոք ծառայութիւն պիտի մատուցանեն և դատական գործերու մէջ ամենայն արդարութեամբ պիտի վարեն իրենց պաշտօնը։ Թափօրը երբ պատերազմական պաշտօնարանը գնաց, բազմութիւնը տուրն ալ նոյնը բացաց էր։ Նոյն նախարարութիւնը գիւղական նուագածուներու խումբ մը ընդառաջ ղրկած էր, որ Համիտիէ Մառշը կը նուագէր։ Իսլամ, քրիստոնեայ, այր, կին, տղայ՝ հարիւր հազարաւոր ձայներ կը գոչէին. — «Կեցցէ՛ Վեհ. Սուլթանը.

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջը)

ԲՐՕՖ. Լ. ՎԱՀՐՄՈՒՆՏ

ԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐԴԸ ԵՒ ԱՆԴՐԼԵՌՆԱԿԱՆ ԸՄԲՌՈՒՄԸ

Գիտութիւն և անդրլեռնականութիւն. — Բրօֆ. Լ. Վահրմունտի պայքարը անդրլեռնականութեան դէմ, և վերջինիս ընթացքը գիտութեան հանդէպ. — Անդրլեռնական աշխարհայեացքը. Թիւնք և գիտութեան զոյն մերժելը. — Կրօնի չորս հիմնական տարբերը։

Երեւելի մատենագիր մը ըսած է, «Լաւ է կայր աչօք քան կայր մտօք» և յիրաւի կարիքէն մարդկութեան մեծ մասը չէ եկած, ընդհակառակ անանց միշտ մարդկային գիտութեան և մարգարէութեան առարկայ եղած են, մինչդեռ կրօնական նախապաշարմունքներն մեծ մասնաւորներ կրած է մարդկութիւնը։ Գիտութեան անկն մէկ նոր յայտնութիւն նոյն բան ընդդիմութեան և նզովքի ենթարկուած է կրօնասէրներու կողմէ, մանաւանդ կաթոլիկ եկեղեցւոյ մէջ նզովքով ու անէծքով դատապարտած է ռոմիի ամբոխին առջեւ։ Բայց գիտութեան արդիւնքները այնպիսի հաստատուն հիմերու վրայ դրուած են և դիտակներուն իրենց պաշտպանած տեսութեանց ճշմարտութեան մասին ա՛նքան խոսունի հաստատում մը դոյացուցած են, որ նզովքներն ու անէծքները անոնց պայծառած օգտաչառ գործիներուն ընդհարելով ուժասպառ եղած են և գիտական ճշմարտութիւնները իրենց տմբողջ վայելով ու օգտակարութեամբ երեւցած են, չհայելով կրօնամոլներու արձակած պոչտաներուն։ Վերջին տարիներս ալ Կաթոլիկ Եկեղեցւոյ մէջ չարք մը նշանաւոր գիտնականներու դէմ դարձեալ բան նզովքներ թափուեցան, բայց Կաթոլիկ Եկեղեցին մինչեւ դարուն օրօսաՖիները (տրամաբանութիւն) չէր կրնար վերականգնել և գիտութեան ճամբը չառ ուելի հզօր է այժմ քան անդրլեռնական կաթոլիկութիւնը։ Արդիականութեան դէմ բաղդներ լսուեցան նաև վերջին ժամանակներս մեր մէջ, կրեկամներու կողմէ և մենք նուազ անդրլեռնականներ չունինք նոյն իսկ մեր կրօն. ժողովներուն մէջ, ուր ամէն մէկ օգտաչառ եկեղեցական բարոյքով՝ բան հակառակութեան կը բաղխի։ Այս պատճառով չանենն է տեսնել թէ գիտութիւն և անդրլեռնականութիւն ինչպէս կը պայքարին օտար եկեղեցիներու մէջ։

Ինչպէս ամէն վէճի մէջ, նոյնպէս ալ այս խնդրին մէջ ամէն նշանակութիւն չունի մեղի համար։ Անձերը անցողաւոր են և տեղապոխակ, գաղափարները միտաւոր են ու հանրային։ Այս պատճառով Բրօֆ. Լուսիվի Վահրմունտի անձը նկատի պիտի առնենք, միայն անոր քարոզած սկզբունքներուն ծագումն ու զարգացումը բացատրելու համար։ Փութանք յայտարարելու թէ Բրօֆ. Լուսիվի Վահրմունտ Ինապրուքի հանդարտանին եկեղեցական ուսուցչական էր և Կաթոլիկ եկեղեցւոյ չարք մը սովորութեանց ու բարձունքներու նկատմամբ եկեղեցւոյ մէջ տիրող բարձունքներէն տարբեր տեսակիա մը կը պաշտպանէր։ Անդրլեռնականներ սկսան հանել Բրօֆ. Վահրմունտը և Կաթոլիկ կղերը պահանջեց որ Վահրմունտ պաշտօնէ դադրի։ Կրթական նախարարութիւնը և համալսարանական դիտութեան պաշտպանները քաղաքեցին կղերականներու և կղերամիտներու այս ընթացքին դէմ և վերջապէս բրօֆէսէօր Վահրմունտ Ինապրուքէն երկրով Բրաքի համալսարանն եկեղեցական իրաւարարութեան ուսուցչական կարգուեցաւ։ Այսքան յաջողութեան կրցան ձեռք բերել կղերամիտները։ Կաթոլիկ անդրլեռնականները ցնծացին, բայց իրենց ուրախութիւնը չատ կարճատեւ եղաւ։ Բրօֆ. Լուսիվի Վահրմունտի դասախօսութիւնները լսողներուն թիւը եռապատկուած է և անոր հրատարակած գործերը սաստկակ ապագրութիւններով ժողովուրդի ամէն խաւերուն մէջ ցրուած են։ Բրօֆ. Վահրմունտի «Կաթոլիկ աշխարհայեացքութիւն և գիտութիւն» դասախօսութիւնը 34ր ապագրութեամբ լոյս ընծայուած է և կղերամիտները իրենց կամքին հակառակ և իրենց նզովքով ու մրմնջանքներուն ամէնէն ուելի նզովեցին Կաթոլիկ Եկեղեցւոյ մասին անոր յայտնած գաղափարներու ամէն չրջանակներու մէջ տարածումին։

Անդրլեռնական կղերը առհասարակ սենեակապէս գիտութեան հակառակ է։ Ան կ'ուզէ որ հաստատութիւնը եկեղեցական հին գաղափարին մնացած նախապաշարմունքներուն բացարձակ հաւատ ընծայեն և երբեք արդի գիտութեանց արդիւնքներու մասին տեղեկութիւն չունենան։ Կղերամիտները կ'ուզեն որ մեղի համար արեւը երկրին չուրջը դառնայ, քանի որ Աստուծ այնպէս ըսեր է և Ս. Գրոց սաւացի անսխալականութեան վարդապետութիւնը իրը դատարանական անհերքելի ճշմարտութիւն ճանչցուի։ Անանք կը պահանջեն որ չարք մը եկեղեցական հայրերու գրած վեսակար և մեր արդի ըմբռնումներուն և կեանքի պայմաններուն բաղդատելի անպարար սովորութիւններ և կանոններ գերիշխող դառնան։ Կղերամիտները կ'ուզեն անցած պահել, ապիտութենէ և մտքանդութենէ առաջ եկած կարգադրութիւններ, վանական ալ արդ կաթոլիկական կանոններու բմբռնումներու, սովորութեանց բարեխոսութեամբ քրիստոնէական եկեղեցին պիտի խոխսի։ Իրենք ալ գիտեն իրենց պաշտպանած սկզբունքներուն խոխսա, անյարմար և վեսակար ըլլալը և գործակ չեն գարձրիր զանոնք պաշտպանել յանուն Եկեղեցւոյ, յանուն կրօնի. կեղծ բարեպաշտութիւն։ Բնական է որ այսպիսի անդրլեռնական սկզբունքներու պաշտպան անձեր համալսարանական գիտութեանց քննադատական ուղղութեան դէմ ըլլան և համալսարանները կղերականներու վերածել ուզեն և գիտութեան մարդոց ձայնը լռութեան դատապարտելու բարձան։ Անդրլեռնական կաթոլիկութիւնը այս նկատմամբ պատմական փորձառութիւն ունի։ ԺԸ. դարուն մէջ կաթոլիկ քրիստոնէութիւնը ինչպէս կրնայ ազատ ոգիի ազատ ժամանակի մը համար և կամ այսինքն ներքնամեկ քանի շարաթ։

Եւ հեղգհեռ... հատած սանձերու պէս կը թափին Պատրիարքարան։

Ասանց մէջ կան անանկներ որոնք Պատրիարքարանին հաւատացնելու համար թէ սուտ չեն խօսիր, քաւ լիցի, իրենց հեւանդի անկողնիներ կրեռնանին սուտ—վկա՛յ Թադէոսեան վարդապետ—իրենց ճամբուն վրայ գտնուած քարաշներու առաջնորդարաններու մէջ անկողնիին կը փ�ու կը պառկին և առաջնորդին ալ երկսայ նամակ մը գրել կուտան թէ՝... մեռամերձ հեւանդ է թեղմ Հայրսուրբը։

Պատրիարքարանը որ դեռ Թովմաս առաքելին դրութեան չի հետեւիր - այս կերպը ջերմապես կը յանձնարարենք— թէեւ քիչ մը ուշ բայց վերջապես ճարահատ՝ արտնութիւնը կուտայ ու այդ վարդապետը միշտ անկողնիը կանգնը կը չտանի Պատրիարքարան։

Առաջին օրը այս փափկասանները կ'այցելեն Պատրիարքարանի գիւանները, տուրք պաշտօնի հիւանդի դէմքեր կը շինեն, բժիշկի մը դեղագիրը ցոյց կուտան։ կը հարցնեն թիթեռներն կը գանդատին և այլայլեա Ալ. ամիսներով մէջտեղ չեն ելլեր և յանկարծաբար Վոսիորի գիւղերը կը սկսին այցելել— չը մոռնալով իրենց հացերն ձգել Թադ. Թորչրդարաններու քաղաքաղաքներուն, որպէս զի յուզարկաւորութեան և հարանքի միջոցին անտես չառնեն զիրենք։

Եւ օրերը կ'անցնին. անձնական տկարութիւնները դեռ վերջ չեն դտած. յօդացաւերը չեն անցած. օր մին ալ Պատրիարքարանը գիր մը կ'ընդունի, որով յիշեալ եկեղեցականը իր Տրամարանը կուտայ իր պաշտօնին՝ մոռնաւորապես յայտնելով թէ նոյն թեմին օգը չէ եկած երրեք իրեն, մինչդեռ հոս այնքան հանգիստ է...։

Դարձուցէ՛ք ձեր աչքը անգամ մը սա Վանփորի գիւղերուն ու կղզիներուն մէջ և մեկ ուելի վերաբերը և պեմաւոր թռչունները պէտք տեսնեք, թառած ոգի վայրերու գեղազարդ բարձունքներուն վրայ։

Ու դեռ մեկ մին ալ կեղեքք կ'ըսեք ինծի թէ փափկասուն սեռը միայն անոնք կը կարծին որ շրջագդեստ կը կրեն և պէտք եղած տեղն ալ մեղի կը... գերեն։

Սխա՛ռ. շատ պակ բարեկամներս, հիմա փոփոխ ըլլալու համար պէտք չկայ ֆռանֆռայապատ շրջազգեստի և գեղով նայուածքներու, սեռ արեան ալ մարդս գասակից կ'ընէ եղեր...

Բ. Լ—ԵԱՆ

ԴԷՊԻ ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԲԵՒԵՌ

Պ. Ժան Շուարդ գիտունին առաջնորդութեամբ Ֆրանսայէներէ բաղկացած երկրաբանական արշաւախումբը վերջերս ճամբայ եղած է դէպի հարաւային բեւեռ։ Պ. Ժան Շուարդ այս արշաւախումբին ծրագրին վրայ խօսած ճառին մէջ բան է թէ բնագէտները բեւեռային սառամոնիներուն մէջ մեր յառաջիկայ ուղեւորութիւններէն կը սպասեն լուսաբանութիւնն այնպիսի խնդիրներու, որոնց լուծումը մեղի վճռած է։... Բաղարիմացի մէջ բրածոներ գտնուելուն, և այդ գիւտերը սարսեցին բնաբանական այդ ճիւղին զարգացման վրայ ունեցած մեր հաւատքը։ Գործարանաւոր կեանքի ծագման կարեւորագոյն խնդրոյն լուծումը բեւեռային խուզարկութեանց արդիւնքին կը պատուի մնայն։» Պ. Ժան Ֆրէշ ալ Բրդի Բաբի լիճի մէջ հետեւեալ դիտողութիւնները կ'ընէ այդ ճառի մասին։

Այս յայտարարութիւնը՝ լսելէ եաքը պէտք է մեզ բերել թէ Արկտոսակ ալ հին Յունաստանի մէջ, թէպէտ ոչ այս տարիման բացայայտ, բայց վերջապէս մինչեւ մեկ տարիման որատեւութեամբ հաղորդուած էր թէ իրեն համար հիւսիսային բեւեռէն ուելի կարեւոր էր հարաւային բեւեռը, և թէ մարդկային զարգացումը հարաւային բեւեռական երկիրներու մէջ բարձրագոյն զարգացման տարիճանին հասած էր։

Եւ այս ըլլալու է անշուշտ ծագումն այն առասպելներուն որոնք երկար տարի բերնէ բերան և նոյն իսկ գիրքերու մէջ յեղյեղուեցան երկրագնդիս այդ մասին նկատմամբ։ Հին տարիներու մէջ շատ խորհրդաւոր երկիր մը կը կարծէին հարաւային բեւեռը, որուն տարեցաւոր լեռներուն բարձրութիւնը չատ ուելի մեծ էր մերիններուն բարձրութենէն։ և այդ բարձրագոյն լեռներու վրայ մարդիկ կային ուրանք մեր կեանքին տեւողութեան երկարատեւութեամբ կ'ապրէին, և իրենց հասակն ալ մերիներն երկու անգամն էր։ Զրախտային երկիր մը վերջապէս որուն հողը առանց հերկելու կը պտղաբերէր, ուր հիւանդութիւններ գոյութիւն չունէին, և ուր մարդիկ ժպիտն իրենց շուրթերուն վրայ կը մեռնէին...։

Բիչ ժամանակ եաքը սակայն այս առասպելական զրոյցները Մակելլանի մէկ տիպարումովը իրը ճշմարիտ երեւցան, այսինքն երբ այդ բարեմիտ յանդուգն նաւաղնացորդ ատենագիրներուն պատասխանը մեծութեան վրայ տեղեկութիւններ տուաւ. մնայն թէ, երկրային գրպարտի մասին, ինչպէս կ'ըսէին հիները, որոշ տեղեկութիւն մը տուող կարելի չեղաւ և հիմակ Պ. Շուարդ ալ չի յուսար գէթ այդպիսի վայր մը գտնել։ Այսուհանդերձ իր ձեռնարկութիւնը չատ կարեւոր է, վասն զի իր խուզարկիչ մատդրած երկիրները կատարելապէս անծանօթ մնացած են գեռ։ Իսկ դալով հարաւի բեւեռի այդ սառամոնիներուն մէջ ցամաքային ընդարձակ երկրի մը գոյութիւն, հիւսիսային բեւեռը կրնար օրինակ բերել, և հարաւային բեւեռին խուզարկման համար զրկուած գիտական արշաւախումբերը, ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ գէթ մեր աշխարհագրական ծանօթութիւններու պիտի ընդարձակեն։ Բայց և այնպէս հարաւային բեւեռուղղորդ զիտական արշաւախումբերը չատ ուելի մեծ էր մերիններուն բարձրութենէն։ և այդ բարձրագոյն լեռներու վրայ մարդիկ կային ուրանք մեր կեանքին տեւողութեան երկարատեւութեամբ կ'ապրէին, և իրենց հասակն ալ մերիներն երկու անգամն էր։ Զրախտային երկիր մը վերջապէս որուն հողը առանց հերկելու կը պտղաբերէր, ուր հիւանդութիւններ գոյութիւն չունէին, և ուր մարդիկ ժպիտն իրենց շուրթերուն վրայ կը մեռնէին...։

Այս յայտարարութիւնը՝ լսելէ եաքը պէտք է մեզ բերել թէ Արկտոսակ ալ հին Յունաստանի մէջ, թէպէտ ոչ այս տարիման բացայայտ, բայց վերջապէս մինչեւ մեկ տարիման որատեւութեամբ հաղորդուած էր թէ իրեն համար հիւսիսային բեւեռէն ուելի կարեւոր էր հարաւային բեւեռը, և թէ մարդկային զարգացումը հարաւային բեւեռական երկիրներու մէջ բարձրագոյն զարգացման տարիճանին հասած էր։

Եւ այս ըլլալու է անշուշտ ծագումն այն առասպելներուն որոնք երկար տարի բերնէ բերան և նոյն իսկ գիրքերու մէջ յեղյեղուեցան երկրագնդիս այդ մասին նկատմամբ։ Հին տարիներու մէջ շատ խորհրդաւոր երկիր մը կը կարծէին հարաւային բեւեռը, որուն տարեցաւոր լեռներուն բարձրութիւնը չատ ուելի մեծ էր մերիններուն բարձրութենէն։ և այդ բարձրագոյն լեռներու վրայ մարդիկ կային ուրանք մեր կեանքին տեւողութեան երկարատեւութեամբ կ'ապրէին, և իրենց հասակն ալ մերիներն երկու անգամն էր։ Զրախտային երկիր մը վերջապէս որուն հողը առանց հերկելու կը պտղաբերէր, ուր հիւանդութիւններ գոյութիւն չունէին, և ուր մարդիկ ժպիտն իրենց շուրթերուն վրայ կը մեռնէին...։

Բիչ ժամանակ եաքը սակայն այս առասպելական զրոյցները Մակելլանի մէկ տիպարումովը իրը ճշմարիտ երեւցան, այսինքն երբ այդ բարեմիտ յանդուգն նաւաղնացորդ ատենագիրներուն պատասխանը մեծութեան վրայ տեղեկութիւններ տուաւ. մնայն թէ, երկրային գրպարտի մասին, ինչպէս կ'ըսէին հիները, որոշ տեղեկութիւն մը տուող կարելի չեղաւ և հիմակ Պ. Շուարդ ալ չի յուսար գէթ այդպիսի վայր մը գտնել։ Այսուհանդերձ իր ձեռնարկութիւնը չատ կարեւոր է, վասն զի իր խուզարկիչ մատդրած երկիրները կատարելապէս անծանօթ մնացած են գեռ։ Իսկ դալով հարաւի բեւեռի այդ սառամոնիներուն մէջ ցամաքային ընդարձակ երկրի մը գոյութիւն, հիւսիսային բեւեռը կրնար օրինակ բերել, և հարաւային բեւեռին խուզարկման համար զրկուած գիտական արշաւախումբ մը, ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ գէթ մեր աշխարհագրական ծանօթութիւններու պիտի ընդարձակեն։ Բայց և այնպէս հարաւային բեւեռուղղորդ գիտական արշաւախումբերը չատ ուելի մեծ էր մերիններուն բարձրութենէն։ և այդ բարձրագոյն լեռներու վրայ մարդիկ կային ուրանք մեր կեանքին տեւողութեան երկարատեւութեամբ կ'ապրէին, և իրենց հասակն ալ մերիներն երկու անգամն էր։ Զրախտային երկիր մը վերջապէս որուն հողը առանց հերկելու կը պտղաբերէր, ուր հիւանդութիւններ գոյութիւն չունէին, և ուր մարդիկ ժպիտն իրենց շուրթերուն վրայ կը մեռնէին...։

ԼՐԱԲԵՐԻՆՈՒԹԵՐ

ԴԱՍԱՐ... ՓՈՓԿԱՍՈՒՆՆԵՐՈՒՆ

Մինչեւ այժմ մենք ամուրիներս՝ ամուսնացող այրերն ալ մեկեղ՝ այնպէս կը կարծէինք թէ փափկասուն սեռը անանք են միայն որ շրջագդեստ կը հագնին. ազատ նայուածքներ և անձրեւաս օրեր մարդս խենգեցնող հանգրիճամներ ունին, վերջապէս այն սեռը որ գրաւած է բոլոր պատուոյ տեղերը և նոյնաձգով կը դրաւէ... սիրտերը։

Ա՛ս էր մեր հասկացողութիւնը։ սասկ կտակած էին մեր պապերը. սասկ տեսած ենք ու սասկ ալ պիտի երթայ։ Եւ ինչո՞ւ սասկ չըլլայ. ինչ գեշութիւն տեսած ենք մենք ազգս սեռէն. ինչ բրած են կիները որ գժգոհ մնանք։ Ընդհակառակը գոհունակութեան պիտան շատ ու շա՛տ պատճառներ ունինք...։

Բայց եկէ՛ք տեսէք որ «փոփկասուն սեռ» բացատրութեան սահմանները ընդարձակուած են և կամաց կամաց մեր վերաբերութ և պեմաւոր եկեղեցականներու դասն ալ այդ ՕՕՄԷՆԻՆ մէջ պիտի մտնէ, կամ ուելի ճիշդ մտած է արդէն։

Պիտի ուառարկէք սակայն թէ ամէն բան կարելի է, նոյն իսկ Տիրան Զարեանի հանգարտ աշխարհաբարով մը գրելու պիտիը, բայց եկեղեցականներուն փոփկասուններու դասին մէջ մտնելը, բացարձակապէս անկարելի։

Հաստատութիւն սակայն.

Աճապարելու պէտք չկայ. միայն մտիկ ըրէ՛ք.

Երբ տարերը կը սկսին, երբ այլեւս քաղաքներու մէջ ընակիչը անտառների կը դառնայ և ամէն մարդ օգտաւոր, հոլանուտ և ծառաբարդ գիւղերը կը քաշուին, երբ ես ու դուն պէտք կը տեսնանք ջերմութիւնները երթալու. յանկարծ օրին մեկը գաւառի առաջնորդարաններէն ծայր տալ կը սկսի թնդալ դրերու առաջնորդ մը՝ ուղղուած Ազգ. Պատրիարքարան. այդ գրերով եկեղեցական հայրեր, նկարագրելով իրենց փափուկ կողմը, խանդաթեալ առաջնութիւնը, սատանայի տկարութիւնը, յօդացաւին սատանայոյը և դեռ չեմ գիտեր ինչերը, հրաման կը խնդրեն որ Վոսիորի օդը կրնանք հանար Պոլիս դան ժամանակի մը համար և կամ այսինքն ջերմութիւնը երթան մեկ քանի շաբաթ։

Եւ հեղգհեռ... հատած սանձերու պէս կը թափին Պատրիարքարան։

Ասանց մէջ կան անանկներ որոնք Պատրիարքարանին հաւատացնելու համար թէ սուտ չեն խօսիր, քաւ լիցի, իրենց հեւանդի անկողնիներ կրեռնանին սուտ—վկա՛յ Թադէոսեան վարդապետ—իրենց ճամբուն վրայ գտնուած քարաշներու առաջնորդարաններու մէջ անկողնիին կը փռեն ու կը պառկին և առաջնորդին ալ երկսայ նամակ մը գրել կուտան թէ՝... մեռամերձ հեւանդ է թեղմ Հայրսուրբը։

Պատրիարքարանը որ դեռ Թովմաս առաքելին դրութեան չի հետեւիր - այս կերպը ջերմապես կը յանձնարարենք— թէեւ քիչ մը ուշ բայց վերջապես ճարահատ՝ արտնութիւնը կուտայ ու այդ վարդապետը միշտ անկողնիը կանգնը կը չտանի Պատրիարքարան։

Առաջին օրը այս փափկասունները կ'այցելեն Պատրիարքարանի գիւանները, տուրք պաշտօնի հիւանդի դէմքեր կը շինեն, բժիշկի մը դեղագիրը ցոյց կուտան։ կը հարցնեն թիթեռներն կը գանդատին և այլայլեա Ալ. ամիսներով մէջտեղ չեն ելլեր և յանկարծաբար Վոսիորի գիւղերը կը սկսին այցելել— չը մոռնալով իրենց հացերն ձգել Թադ. Թորչրդարաններու քաղաքաղաքներուն, որպէս զի յուզարկաւորութեան և հարանքի միջոցին անտես չառնեն զիրենք։

Եւ օրերը կ'անցնին. անձնական տկարութիւնները դեռ վերջ չեն դտած. յօդացաւերը չեն անցած. օր մին ալ Պատրիարքարանը գիր մը կ'ընդունի, որով յիշեալ եկեղեցականը իր Տրամարանը կուտայ իր պաշտօնին՝ մոռնաւորապես յայտնելով թէ նոյն թեմին օգը չէ եկած երրեք իրեն, մինչդեռ հոս այնքան հանգիստ է...։

Դարձուցէ՛ք ձեր աչքը անգամ մը սա Վանփորի գիւղերուն ու կղզիներուն մէջ և մեկ ուելի վերաբերը և պեմաւոր թռչունները պէտք տեսնեք, թառած ոգի վայրերու գեղազարդ բարձունքներուն վրայ։

Ու դեռ մեկ մին ալ կեղեքք կ'ըսեք ինծի թէ փափկասուն սեռը միայն անանք կը կարծին որ շրջագդեստ կը կրեն և պէտք եղած տեղն ալ մեղի կը... գերեն։

Սխա՛ռ. շատ պակ բարեկամներս, հիմա փոփոխ ըլլալու համար պէտք չկայ ֆռանֆռայապատ շրջազգեստի և գեղով նայուածքներու, սեռ արեան ալ մարդս գասակից կ'ընէ եղեր...

Բ. Լ—ԵԱՆ

ԼՐԱԲԵՐԻՆՈՒԹԵՐ

ԱՌՏՆԻՆ ՅՈՒՇԱՏԵՍՏ

Որդնոթոս կոչուած հիւանդութիւնը որ ոպիներուն մէջ գտնուող տեսակ սրդիներ զոյացուն է, մեծ մասամբ ողջ կը պասանի, որ եթէ անոգ ու անկնամ թողուի, մեծ վնասներ կը պատճառէ կեանքին։ Որդոթոսները լաւ չի կրնար տեսնել, աչքին չուրջը կապոյտ օղակներ կ'ունենայ, միշտ անհանգստութիւն կը զգայ նասատեղին և քիթին վրայ և չարաբնակ քերել կ'ուզէ։ Որդոթոսին զբաղաւոր պատճառներն են սնունդը թիթեռները, ոսոտոնի անասուններուն, մանաւանդ չանեներու հետ չտեսնի մէջ գտնուիլը։ Երբ մտածենք թէ չուն մը օրուան մէջ ուր կը մտնէ կ'երլէ, կը պառկի ու. կը պրպտի, և ինչպէս իր մարդերուն վրայ կը կրէ զանազան վնասակար մանրէներ, թէ ազաք այդպիսի չուներու հետ չտիսնի մէջ կը գտնուին, ձեւ քերնին բերանին տանելու կամ սնունքաւոր ձեւքով կը ճաչեն, այն տանն զարմանալի չպիտի թուէր թէ ազաք ինչպէս կ'ենթարկուին այդ սնունդին։ Ուստի, զգուշացեցեր է ազաքը չունենալու հետ խառնուիլ. և յարգարելու է զանազք որ միշտ մաքուր պահեն իրենց ձեռքերը և մաքրութիւնը, մանաւանդ ձեռքի մաքրութիւնը իրենց նուիրական պարտաւորութիւն նկատեն։

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ԲԵՌԱՅԻ ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ

Բարձրաբեմորհ Սրբազան Հայր,

Թաղիս պաշտօնական մարմիններու, կրթական պաշտօնութիւնը և ուսանող մանկութիւնը, ինչպէս նաեւ հանդիսական երկսեռ թաղեցիներու, երջանիկ կը համարին զիրենք որ բանաւոր կ'ունենան այս տարի եւս իրենց վարժարանին տարեկան հանդէսը՝ Ամեն. Սրբազնութիւնդ օրհնաբեր նախագահութեան ներքեւ. նաեւ, ինչ որ իրաւամբ կը նկատեն իրը գեղեցիկ գրականութեան մը այն թանկագին գործերուն և հոգածութեան զոր կը տածէք Ձեր թաղին կրթական հաստատութիւնին նկատմամբ։

Ուրախ է ըսել, Ս. Հայր, թէ մեր ազգ. նախակրթութեան համար սահմանուած ժամանակը բաղդատաբար չատ քիչ և հեռաւոր՝ մեր չրջանառարաններուն տասնամեայ ուսումնական պաշարն ալ նոյն հանգամանութեամբ սահմանափակ կ'ըլլայ։ Անչուշտ այն կարելութը պարագան և հայ ուսանողին ապագայի այս կենսական հարցն է որ դրուած է Ձեր Բարձր Սրբազնութեան աչագրութիւնը, որ Պատ. Ուսումն. Խորհրդոյ հետ գործակից ուրիշներու վրայ ձեւուած կրթական յայտագրի մը պատրաստութեան, որուն ներքեւ գործակցութեան մը վրայ ձեւուած կրթական հարցերու մասին ուրախ կ'ունենան այս տարի եւս իրենց վարժարանին տարեկան հանդէսը՝ Ամեն. Սրբազնութիւնդ օրհնաբեր նախագահութեամբ ներքեւ. նաեւ, ինչ որ իրաւամբ կը նկատեն իրը գեղեցիկ գրականութեան մը այն թանկագին գործերուն և հոգածութեան զոր կը տածէք Ձեր թաղին կրթական հաստատութիւնին նկատմամբ։

Դպրոցական նոր տարեշրջանին մէջ, թաղիս ազգ. վարժարանները ունեցան 886 երկսեռ աշակերտ, որոնք հետեւեալ կերպով բաժնուած էին.

Լուսաւոր վարժարան երկսեռ		490
Նարեկեան մանկապտ.	»	226
Արշակունեան »	»	120
Լուսաւորչեան »	»	50
Համագումար		886

Սակայն ցաւալի և մխիթար իսկ անհաստատի պիտի թուի, երբ յայտարարեմ թէ հակառակ աշակերտներու թիւին այս աստիճանութեան, ամենան թոշակներէ զոյացած գումարին բարձրագոյն քանակութիւնը եղած է միայն 3500 ղրուշի անոյնն գումար մը։ Այս ցաւալի վիճակը մասամբ ծագում կ'առնէ մեր մէջ արմատացած այն գաղափարէն թէ ինչ որ մերն է, ինչ որ ազգային է, պէտք է ըլլայ ձրի կամ ոչինչով մը փոխարինուած։ Միւս կողմէ՝ հոգ չէ թէ օտարին ոչինչին համար ոսկիով վճարենք, որովհետեւ օտարը մերը չէ՛ և իրը այն իրաւունք ունի ուելին պահանջելու։

Այս պարագան լրջօրէն նկատողութեան առած է Թաղիս վարժարանաց պատ. Խնամակալութիւնը և որոշած է, յառաջիկայ դպրոցական վերամուտին տարրեր և ուելի գործնական եղանակ մը իրագործել այս մասին։ Աւելորդ է ըսել, Ս. Հայր, թէ աշակերտներէ զոյացած թոշակի քանակին նուազութիւնը ընտարդելք չէ եղած կրթական ծրագրին ամբողջութեանը, քանի որ թաղային գնաւուելի է զարոցական ծախքերն հայթայթող գլխաւոր ապրիւրը, ինչ որ ամենայն կանոնաւորութեամբ գործադրած է մինչեւ չրջանիս վերջը։ Այսպէս, մեր ուսումնական տարին բոլորելիք դասաւորական ծրագրին համաձայն, և նոր նախակրթութեան սահմանուող կարգերէն է դուս, մեր լրացուցիչ դասընթացքներ երկու գասարանների ալ, հայ և օտարազգի ձեռնտու մանուկներու խնամքով՝ իրենց չրջանը կատարեցին, որով այս տարի ալ կ'ունենանք լրացուցիչ ծարձրագոյն դասընթացքէն չրջանաւարտ 10 աշակերտներ։ Ասոնք իրենց դասաւոր քննութիւններու առած են արդէն։ Կը մնայ ուրիշ գասա. Ուսումն. Խորհրդոյ անմամբ կատարելիք բերանացի քննութեան հետ գրաւորներուն ալ դնահատումը, որոնցմէ կախում պիտի ունենայ իրենց ընթացատրի իրաւունք ունենալու վաւերացումը։ Ուրիշ առիթներով թէպէտ բան եմ, սակայն ուելորդ չեմ սեպեր կրկնել թէ գասա. Թաղ. Խորհրդոյ և բոլոր ուսուցչաց անկեղծ փափաքն է որ, լրացուցիչ այս երկու դասընթացքներէն — որոնց համար բացառիկ և կարեւոր զոհողութիւն մը յանձն առած է Թաղային մասուկը — օգտուին նաեւ գէթ մասակով թաղիս ազգ. Ս. Սահակ Գ. Կարապետեան և Մայր Վարժարանի Տնօրէն Հայկ Էֆ. Խաճատուրեան։ Քննիչ Ցանձնաժողովի յարգելի անդամներու անկեղծ և միահամուռ յայտարարութեանը համաձայն, մեր երկսեռ 26 չրջանաւարտներն ընդհանրապէս գոհացուցիչ կարողութիւն մը ցոյց տուած են, մինչեւ տարական և պատուաբեր պարագայ մը որ կը յուսադրէ մեզ թէ, այս տարուան չրջանաւարտներն ալ պիտի յաջողին ճշմարիտ չրջանաւարտներ հանդիսանալով՝ Ձեր Բարձր Սրբազնութեան օրհնանքը ձեռքին իրենց վերջնական ասպարիսներուն մէջ։

Աւելորդ է ըսել, Ս. Հայր, թէ մեր ազգ. նախակրթութեան համար սահմանուած ժամանակը բաղդատաբար չատ քիչ և հեռաւոր՝ մեր չրջանաւարտներուն ստացած ուսումնական պաշարն ալ նոյն հանգամանութեամբ սահմանափակ կ'ըլլայ։ Անչուշտ այն կարելութը պարագան և հայ ուսանողին ապագայի այս կենսական հարցն է որ դրուած է Ձեր Բարձր Սրբազնութեան աչագրութիւնը, որ Պատ. Ուսումն. Խորհրդոյ հետ գործակից ուրիշներու վրայ ձեւուած կրթական յայտագրի մը պատրաստութեան, որուն ներքեւ գործակցութեան մը վրայ ձեւուած կրթական հարցերու մասին ուրախ կ'ունենանք այս տարի եւս իրենց վարժարանին տարեկան հանդէսը՝ Ամեն. Սրբազնութիւնդ օրհնաբեր նախագահութեամբ ներքեւ. նաեւ, ինչ որ իրաւամբ կը նկատեն իրը գեղեցիկ գրականութեան մը այն թանկագին գործերուն և հոգածութեան զոր կը տածէք Ձեր թաղին կրթական հաստատութիւնին նկատմամբ։

Դպրոցական նոր տարեշրջանին մէջ, թաղիս ազգ. վարժարանները ունեցան Հոգաբարձութեան մարմին մը, կամ ուելի ճիշդը, Ձեր Սրբազնութեան գեղեցիկ բացատրութեամբ, հոգաբարձութեան միացեալ և միաձոյլ մարմին մը, որ չի փափաքիր այժմէն ի փայլուն խոստումներով հանապազարել հանրութիւնը, ընդհակառակը՝ իր գործունէութեան արդիւնքովը կ'ուզէ յառաջիկային գնահատուիլ և գնել մասնաւորապէս Խաւեան վարժարանը Բերայի դիրքին համապատասխան ուելի բարձր և ուելի արդիւնաւոր ուսումնական մակարդակի մը վրայ։ Նոր տարեշրջանի Պատ. Հոգաբարձութիւնը ամէն բանէ առաջ փափաքեցաւ ծանուցն վերահասու ըլլալ վարժարանաց երկսեռ աշակերտներու ուսումնական վիճակին և այս նպատակաւ, բաց ի չրջանաւարտ երկու կարգերէն, ինքը կատարեց մնացեալ բոլոր կարգերուն տարեկան գրաւոր քննութիւնները, ինքը որոշեց հարցումները, ինքն անձամբ ներկայ գրաւոր քննութեանց, և վերջապէս ինքը նշանակելով իւրաքանչիւր աշակերտի ուսումնական կարողութեան ատիճանը։ Տեղի ունեցած այս քննութեան արդիւնքը միացնելով նախորդ երկու եւամեայ քննութեանց մէջ մեզի տեսնելիք նոր եւամեայ քննութեանց մէջեմին հետ և միշտ ըստ ուելոյն, չափական ու գիտական ճիւղերը հիմ բռնելով, իւրաքանչիւր դասարանի աշակերտաց մեծամասնութիւնը յաջողած է կարդ փոխել։

Մեր երեք մանկապարտէզներն ալ, հակառակ իրենց դիրքին և նիւթական անպարմարութեանց, իրենց ընթացքը կը չարունակեն խղճամիտ դաստիարակութիւնով, և այս տարի ալ կ'արտադրեն իրենց չրջանաւարտները։ Այսպէս՝ Նարեկեանի ծաղիկ գարգեն 30 երկսեռ, Աբշակունեան՝ 20 և Լուսաւորչեան 12 աշակերտներ պիտի գան Խաւեան, հետեւելու համար Տարրական Ս. դասընթացքին։

Խաւեան կրկին անգամ մասնաւորելով Խաւեան վարժարանի վրայ, որոշուած է յառաջիկայ տարեշրջանին մէջ ուելի մեծ մասամբ տալ օտար լեզուներու, և այս նպատակաւ աշակերտաւիներու Գ. կարգէն սկսեալ մինչեւ Լրացուցիչ կարգերուն, գիտական ու չարագիտական ճիւղերը, ինչպէս նաեւ աշխարհագրութիւնը ֆրանսերէն լեզուաւ ուսանիլ, քանի որ մեր ազգայն և այլազգի ֆրանսացի ուսուցչուհիներու չնարհիւ աշակերտաւիները բաւական ընտանեցած են այս լեզուին, այնպէս որ ուսումը լեզուին զոհուած չպիտի ըլլայ։ Միեւնոյն դրութիւնը ի գործ պիտի դրուի նաեւ աշակերտաց Գ. կարգէն մինչեւ Զ.էն մէջ, որոնց ֆրանսերէնէն զատ, օսմանեան լեզուաւ պիտի ուսանուին Օսմ. Պատմութիւնը, Օսմ. Պետութեան աշխարհագրութիւնը և Օրէնսդիրութեան տարբերութեան ծանօթութիւնները։ Անառարկի, Ս. Հայր, այս է դպրոցական նոր տարեշրջանիս մէջ Թաղիս ազգ. վարժարանաց ուսումնական վիճակը և հոսանաց արդիւնքը զոր ամփոփ կերպով պատիւ ունեցայ պարզել առաջի Սրբութեանդ։

Սակ

ի վեր ճաշ նուիրող ազնուասիրտ ընտանեաց, որոնք դպրոցական կեանքի ամէնէն անհրաժեշտ և ամէնէն կենսական մէկ պէտքը կը լրացնեն։

Եւ ի վերջոյ, դպրոցական այս հանդէսը որ նուիրուած է մասամբ սերունդին իմացական և բարոյական դաստիարակութիւնը փաստաւորելու, կ'առաջնորդէ մեզ այնմեծ գաղափարին, թէ կայ վերին հովանի մը, բարձրագոյն և վեհանձն պաշտպան մը դաստիարակութեան, վեհ և իմաստուն հոգի մը որ կը սատարէր Օամ. մեծազօր կայսրութեան ընդարձակ սահմաններուն մէջ։ Այդ անզուգական պաշտպանը գաստիարակութեան և այդ բարեբար հոգին՝ կ'անձնաւորի մեր Օգոս. Խնքնակալ Դաղի Սուլթան Ապտ-Իւլ-Համիտ Խանի թանկագին անձնաւորութեան մէջ՝ Որուն իշխանութիւնը՝ առաջին օրէն մինչեւ այսօր, նուիրուեցաւ երկրին իմացական վերածնութեան։ Եւ մենք Հայերս, մեր վեց հարիւր տարուան անդրդուելի հաւատարմութեամբը առ Օամ. մեծազօր Գահն, արժանի հանդիսացած ենք վեհասքեան թանկագին չնորհներու կրթական, ազգային ու կրօնական առանձնաշնորհումներ՝ որոնց համար երախտագիտութեան մեր պարտք մնացած ենք ու պիտի մնանք յաւէտ։

Դպրոցական մեր այս հանդէսս ալ ուրեմն, գեղեցիկ պատեհութիւն մը կը ներկայացնէ, անդամ մը եւս արտայայտել մեր հաւատարմութիւն ու երախտագիտական անկեղծ զգացումները՝ որոնց համար երախտաւոր մնացած ենք ու պիտի մնանք յաւէտ։

Դպրոցական մեր այս հանդէսս ալ ուրեմն, գեղեցիկ պատեհութիւն մը կը ներկայացնէ, անդամ մը եւս արտայայտել մեր հաւատարմութիւն ու երախտագիտական անկեղծ զգացումները՝ որոնց համար երախտաւոր մնացած ենք ու պիտի մնանք յաւէտ։

«Շատ ու երջանիկ տարի՝ մեր հայրախնամ և ուսումնասէր Կայսրը, Օգոս. Սուլթան Ապտ-Իւլ-Համիտ Խան»։

Ցեղբէն Բերայի ազգ. վարժարանց
ԳՐ. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

Ռուս, 11 յուլիս 1908

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻԱ

ԿԱՐԵՒՈՐ ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ԼՈՐՏԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Մեր երբեմն թղթակ յատկացնելու օրէնքին վրայ անցեալ օր Լորտերու Ժողովին մէջ տեղի ունեցած վիճաբանութեան պատուն, Լորտ Քրամէր քննադատելով այդ օրէնքը, բաւական թէ մեծ ծախքերու դուռ պիտի բանայ և մինչեւ իսկ խաղաղութեանը պիտի վտանգէ։ Լորտ Քրամէր յարեց.— «Եւրոպայի այժմու կացութեան մէջ ինչ է մեր նախապարտութեան գլխաւոր պարտականութիւնը։ Առանց վարանելու ես կը պատասխանեմ այս հարցման թէ, նախապարտութեան գլխաւոր պարտականութիւնն է պատրաստել եւրոպական պատերազմի մը, որ քան ամէնայն հաւանականութեան, մէկ քանի տարիէն կրնայ մեզ ալ իր մէջ առնել։ Դիտեմ, պատրին խղճի ներքին ձայնը չատ մեծ է ուշադրութեամբ չենթադրելու Անգլիացիները չպիտի հաւատան այդպիսի պատերազմի մը հաւանականութեան։ Ես կ'ըսեմ թէ հարիւրամեայ և հնաւանդ և իրաւունք նախապարտութեան մը պարտականութիւնն է ժամանակին առաջքը առնել այդ վտանգին, վասնզի մը որուն համար դատած եմ թէրեւս ինձի պէս չատեր ալ, որոնք իրաւունք են արտայայտելու քաղաքականութեան ինդիրներու վրայ (հաւանութեան նշաններ)։ Լորտե՛ր, փոփոխ կուսակցութիւն մը վրայ կը մտնեմ։ Ո՛չ պէտք կայ և ո՛չ փափաք իմ այս կարծիքիս պատճառները երկարօրէն պարզելու համար։ Սակայն միայն կ'ըսեմ թէ առիւրդ է, իմ այդ պատճառները ապացուցանելու համար, ամբաստանել բարեմտութիւնը այն օտար պետութեանց, որոնք շարունակ կը կրկնեն երկնց խաղաղասիրութիւնը. պէտք չկայ իսկ հաստատելու թէ թշնամական զգացմամբ պատրաստեալ են այս երկրիս դէմ։ Կ'ապրինք հոս ուր անհատականութեան ազդեցութիւնը սահմանուած է. երբ ազգային շահերը խաղալիկ դառնան և ցեղային կիրքերը զրգռուին, միշտ վտանգ կայ երկու մրցակից ազգերուն ընդհարման, ո՛չ միայն ալ խաղաղասէր ըլլայ երկնց կառավարութեանց հաւատները։ Պէտք է առնչեմ նաեւ թէ ինդրոյ նեթ եղող օրէնքին ընդունելութիւնը կը վտանգէ ազատ փոխանակութեան դատ։ և ինչպէս կը կարծեմ, այս պարագան իրապէս կը զրաւնէ ակնարկած ընդհարմանս հաւանականութիւնը։ Այս դիտողութեանս համար շատ անգամներ լսած եմ թէ օտար ազգերը իրաւունք չունին այդ բանէն ինքզինքին վիրաւորած զգալու. երբ մենք օրէնքի մը կը հետապնդենք և կ'ենթադրեմ դէշ օրինակի մը, զոր կարծեմ ձենէ չատեր տուած են։ Այս մասին կատարեալէս համոզուած եմ եւ։ Բայց կարծեմ թէ անանք որ այսպէս կը խօսին մեզ ազգային խնդիրներ վարելու մասին, դարձեալ փորձառութիւն չունին չատ։ Երբ ազգային չահերը իրապէս կամ երեւութապէս այնպիսի ուղղութեան մը առնեն, որ մրցակցի մը վնասել կարենան, ճարտար դիւանագէտներ իրենց երկրին հասարակութեան ներքին ազդեցութեան պէտք է քաղեն, արդարութեան և բանաւորութեան դատին վրայ քիչ մը ձգելու մեղադրանք։ Բայց իրա՛ւ է թէ մենք ուրիշին տեղի չենք ունենար

կեցցէ՛ օսմ. բանակը, կեցցէ՛ն մեր փառաւոր զինուորները»։ Պատերազմական նախարար Լօմէր Բիւշոն փաշա քանախօսութիւն մը արտասանեց և երդում բրաւ թէ սէրմութեան ու ազգին հաւատարմար պիտի ծառայէ։ Թափօրը, հետզհետէ աւելի աւելցած, գնաց Շէյխ-իւլ-Իսլամի դրան առջեւ. հոն ալ Շէյխ-իւլ-Իսլամ Ճէմալէտտին էֆ. ընդունեց և ճառերէ եաքը, երդում բրաւ թէ Շերիի արամադրութիւնները անխարար պիտի գործադրէ։

—Կղզիները գացող շոգենաւերուն մէջ ուղեւորները անընդհատ «Կեցցէ՛ Վեհ. Սուլթանը» և «Կեցցէ՛ ազատութիւն» կը գոչէին։ Ուղեւորները երբ Մեծ Կղզի եկան, ժողովրդեան անգին բազմութեան մը կողմէ ընդունուեցան. հոն թափօր մը կազմուեցաւ և դրօշներով ուռուցածներու խումբով մը գացին կառավարական պաշտօնարանին առջեւ, ուր քանախօսութիւններ արտասանուեցան և «Կեցցէ՛ Վեհ. Սուլթանը», «Կեցցէ՛ Ազատութիւն» և «Կեցցէ՛ Սահմանադրութիւն» գոչեցին։ Թափօրը մինչեւ ուշ ժամանակ պտտեցաւ Մեծ Կղզիին զանազան պողոտաներէ՝ ուրախութեան արտայայտութիւններ ընելով։

—Երէկ գիշեր ժամ 4ին մնաքալին Խրտուրդին անդամ Միրզա Սայիտ Փաշազատէ Դատարի պէյ, հազարաւոր հոգիէ բաղկացած ամբոխի մը գլուխը անցած, գնաց Բերայի ասպետութեան պաշտօնարանին առջեւ։ Բերայի կառավարիչը դուրս իջնելով, հոն բարեմաղթութիւններ եղան Վեհ. Սուլթանին համար։ Հանդէսի պէյ խուսացաւ յայտնուած զգացումները մատուցանել յաւս Կայս. Դահոյեայ։ Բերայի ամէն կողմերն ալ միեւնոյն արտայայտութիւններ եղան։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՏԱԳՆԱՊԸ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

ՀԱՐՅԱՊՆԴՈՒՄ ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ իրաց վիճակը դեռ անասդի է։ Թէհրանի մէջ ժողովականները կը շարունակեն ակռ մնալ կացութեան։ Շուկան դեռ գոց կը մնայ։ Ռախիմ խան և իր հազար համախոհները բոլորովին պարտուեցան և հեռացան։ Ուրիշ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Զէլլէս Սուլթան որոշեր է Լանտան երթալ, ուր վեց միլիան անգլ. ոսկի դրամ ունի։ Հանգիստովականները որոշած են խիստ միջոցներ ձեռք առնել Դամրէյժի ժողովականներուն դէմ։ Ռուսական հիւպատոսին դէմ մեծ ահաւոր մեր կը սիրէ, որովհետեւ այդ պաշտօնատարը անհարկի միջամտութիւններ կ'ընէ։

— Անգլիոյ Երեսփոխանական ժողովին մէջ արտաքին գործոց նախարար Սրը Էտուարտ Կրէյ հարցումի մը պատասխանելով յայտարարեց թէ Դամրէյժի անգլ. հիւպատոսարանը, իրեն տրուած հրահանգներուն համաձայն, մերժած է Պարսիկ փախստականներուն մուտք տալ։ Քաղաքական նպատակներու համար ապաստանողներուն մուտք տալը անգլ. կառավարութեան կողմէ չընդունուիր, որովհետեւ այն ատեն հարկ կ'ըլլայ բռնի ուժով միջամտել, ինչ որ անգլ. կառավարութեան մտքէն չանցնիր։ Թէհրանէն 800 օրթ զրկուեցաւ Դամրէյժ։ Կառավարութիւնը արդէն է խիստ միջոցներ ձեռք առնել։

ԱՆԳԼԻԱ

ԾԱՆՈՒՑԱԳԻՐ Կ'ՈՒՂՂԷ ՍԵՐՊԻՈՅ

Պելկրատի անգլիական դեսպանը սերպ կառավարութեան տուաւ ծանուցագիր մը, որուն մէջ կը պարզէ անգլիական կառավարութեան հայեացքները և կը յանձնարարէ հոգ տանիլ իր սահմանագլուխներուն և ապահովութիւնը գրաւելու։ Ծանուցագիրը, հակառակ պարզագոյն, պատասխանատու կը նկատէ սերպ կառավարութիւնը։ Այս վերջինը պատասխանելով անգլ. կառավարութեան, կը վստահացնէ թէ սերպ կառավարութիւնը ամէն ջանք ի գործ պիտի դնէ, աւելի կախումներուն դարձնելու, քանի որ յայտնի է թէ այդ աւելի կախումները ընտ. չեն քաջալերուիր կառավարութեան կողմէ։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՏՈՒՄԱՅԻՆ ՄԷՋ

ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Տումայեն (Երեսփ. Ժողով) մէջ դիտողութիւններ եղան ծովային պաշտօնարանին վերաբերեալ։ Ֆոյտան գրուեցաւ այդ բանը զրաւարարներու տարմիզին համար պահանջուած վարկերը քաւէարկելու համար։ Նախարարապետ Ագուլիրին իր խօսած ճառով համամտութիւն յայտնեց։ Տումայեն կողմէ մերժուած վարկերը Պետական Խորհուրդին ներկայացուեցան, որ իր կարգին ընդունեց զանոնք։ Նաւատորմին համար Պետական Խորհուրդին համար քաւէարկուած վարկն է 20,798,839 ռուպլի և 7,327,843 ռուպլի՝ ծովային թղթատարներու համար։

Ա.ԶԳ. ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԻ ԳՈՒՄԱՐՈՒՄԸ

Օսմ. Սահմանադրութեան օրէնքին հոչակուելուն հետեւանքով, ինչպէս կը լսենք, Ս. Պատրիարք Հայրը որոշած է մօտերս Երեսփ. Ժողովը նիստի հրաւիրել, որուն պիտի ներկայացնէ, կ'ըսուի, Տարեգրելոց Ցանձնաժողովին յանձնարարեալ եղանակը, ինչպէս նաեւ տասերկու տարուան յետնանեալ նպատակներու մասնաման հաշուետուութիւնը պիտի կատարէ։ Ն. Սահմանադրութիւնը այս տարագրելոյ և նպատակ բոլոր հաշիւները մանրամասնօրէն արձանագրած և պատած է և ի կրկին պարագային պիտի ներկայացուի Ազգ. Երեսփ. Ժողովին։

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՊԱՐՏԻԶԱԿ

Վարժարանս յառաջիկայ տարեշրջանը կը սկսի Սեպտ. 7ին (Ն. Տ.)։ Ամերիկայի ուսուցիչներուն վրայ պիտի աւելնայ ուրիշ մէկ մասը տալ, որուն Տիկնին ևս Տիկ. Զէյմսպրոսի հետ մայրական հոգածութիւն պիտի ունենայ աշակերտաց վրայ։ Տր. Բոպէրթ Զէյմսպրոս որ Գերմանիոյ մէջ մասնաւոր դպրեւոյով արժանացաւ Վարդապետ Փիլիսոփայութիւնն տիտղոսին, իր հօր պիտի աջակցի իրեր Փոխ-Տնօրէն։ Վարժարանս ունի իր մասնաւոր բժիշկը, որ մօտէն կը հոգի տարաց առողջական վիճակին վրայ։ Ցիրանաբերէնը պարտադրիչ ընել որոշուած է։ Վարժարանիս ընթացքը 5 տարի է։ Աշակերտ մը առ նուազն 11 տարու ըլլալու է։ Ա. Նախապատրաստական կարգը մանչատամար և գոնացուցիչ քննութիւն անցնելու է Հայերէնի պարզ և վարժ ընթերցանութիւն և ուղղագրութիւնն և թուաբանութիւնն չորս գործողութիւններու մէջ։ Գիշերօթիկներու համար տարեթուականն է 16 Օսմ. ոսկի, կէսը մուտքի տանն և կէսը Մեծնդին վճարելու անհրաժեշտ, հակառակ պարագային աշակերտը կրզրկուի դասերէն և վարժարանին մէջ չի պահուիր։ Գործնական երաժշտութեան դասառնոցներ տարեկան 1½ ոսկի, վճարելու են, նաեւ իւրաքանչիւր աշակերտ վարժարան գայած օրը, Գոնդատիսոնին յանձնելու է 1 Օսմ. ոսկի՝ գրքերն և այլ դպրոցական պիտոյից համար, աւելցածը աշակերտին կրվերադարձուի տարուան վախճանին։ Զանգիր կ'ըլլայ հաստատութեան կցել Արշեւատնոց մը և իրր սկզբնատարութիւն առաջադրութեան ճիւղ մը հաստատուած է. ո՛վ որ ուզէ իր ժամանակին մէկ մասը տալ, այս արհեստը սորվիլ, ամսական մէկ մէջիտ յանձնառնական վճարում մը պիտի ընէ։ Յարակից Boys' Homeի մէջ սահմանափակ թիւով աշակերտներ կ'ընդունուին, տարեկան 12 Օսմ. ոսկիով և հոն իրենց ընթացքը տարաւորներ, կը մտնեն կրտսերագոյն կարգը։ Ծնողքներ նամակատան մէջտեղ, իրենց զաւակաց դրամ կամ ծրար գրկել եթէ ուզեն, պէտք է գրկին Իզմիր, Կարապետ էֆ. Գոնդատիսոնի հասցէին։ Աւելի տեղեկութիւններու համար դիմել Մր. Ռ. Ռ. Բիթի կամ վարժարանս գաղթականաց Գրիգոր էֆ. Շահպազանի, Կ. Գոլիս Պայպ Հաուս, կամ Տնօրէնութեան, ի Պարտիզակ։ Ամենք որ երկրամուրի կէս գնով կ'ուզեն երթալ, իրենց անուններն արձանագրել տարս են Գ. էֆ. Շահպազանի մինչեւ Սեպտ. 2 (Ն. Տ.)։ բացի Ուբրամի և Կիրակի օրերէն ժամ 7–9 (Ք. Թ.)։

10—2

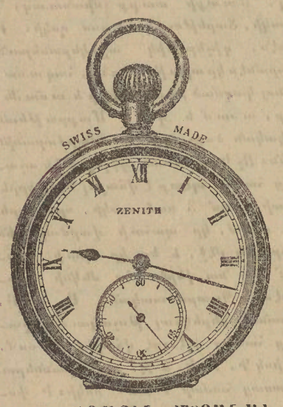

ԱՌԱՋԻՆ ՄՐՑԱՆԱԿ
Նիւյորքի Դիտարանին. 1903

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՀՌՉԱԿ ՎԱՅԵԼՈՂ

Միակ ժամացոյցը իր նրբանկատ յօրինուածքին, իր բարձրաւարութեան, իր տեւողութեան և իր բարձր հնչգութեան համար, յատկութիւններ՝ որոնք բոլոր Արուեստագէտներու մէջ իբրեւ արժանացուցած են զայն ամենաբարձր վարձատրութեանց, և որոնց համար կարելի է միայն զայն յանձնարարել և երաշխաւորել։ Իբրեւ կատարելագործութեան վերջին բառը՝ ժամագործական ճարտարարուեստին արդի կոլուածին մէջ, ԶԵՆԻԹ լիովին կ'արդարացնէ իրեն ընծայուած անունը։

ԶԵՆԻԹ

ՄԵԾ ՄՐՑԱՆԱԿ ԲԱՐԻՁ, 1900

Մեր յարգոյ յանախորդներուն դրականապէս ապացուցանելու համար մեր ԶԵՆԻԹ ժամացոյցին ուրիշ ամէն ժամացոյցներէ ունեցած բացառակ առաւելութիւնները, վերոյիշեալ նրեթ յատկութիւններէն, այսինքն նրբանկամ յօրինուածք, տոկունութիւն եւ բարձր ճշդութիւն (haute précision), միոյն մէջ իսկ թերացող ԶԵՆԻԹ ժամացոյց մը եթէ գնորդներու կողմէ մեզ վերադարձուի, պատրաստ ենք վճարելու փոխարժէքը, առանց ո եւ է առարկութեան։ 50—6

ԱՄԼԻՆ ՄԵՏԱՂԷ ԵՒ ԱՄԷՆՈՒԹԵԱՄԲ
Ընդհ. ներկայացուցիչ Թուրքիոյ համար
Գ. ՍԱՐԳԻՍՕՖ եւ ԸՆԿ.
Մեծ Վանառատուն ժամացոյցերու, շղթաներու եւ զոհարեղէններու
ԹԻՒ 16 — ՊԱՇՃԷ ԳԱԲՈՒ — ԹԻՒ 16
Օսմանլի-Պամ հասցէատիրեան դիմացը
Կ. ՊՈԼԻՍ

ԱՐՏԱՔՈՍ ՄՐՑՄԱՆ
Անդամ Ժիւրիի, Միլան. 1906

ԱԹԷՆՔԻ ՊԱՆՔԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽՔ ԱՄԲՈՂՋԱՊԷՍ Վ.ՁԱՐՈՒԱԾ
50,000,000 Տրախմի
ԿԵԴՐՈՆԱՑԵԼԻ՝ ԱԹԷՆՔ

Մասնաճիւղեր ունի Կ. Պոլիս եւ գրասենեակներ՝ Զալաթիոյ եւ Գալատայի կողմը Լոնտոն, Ադիսանդրիա, Գահիրէ, Սալանիկ, Իզմիր, Փիրէոն, Բադրաս, Վոլո, Շիրա, Բալամաթա, Քանէ եւ Քանիա (Կրէտէ)։

Դրամագլուխին և աւանդ ձգուած դրամին ու արժէթուղթերուն արժէքը, Օգոստոս ամսուն, կը հասնի 260,000,000 արխմիի։

Աթէնքի Պանքան կը զբաղի Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններով։ Փոխառութիւններ կ'ընէ վաճառքներու, արժէթուղթերու վրայ և Եւրոպական Թուրքիոյ վրայ քաշուած փոխանակագիրներ կը գեղչէ։

Աթէնքի Պանքան հաշուընթացներ կը բանայ, չէքեր, վարկագիրներ կը հանէ, հեռագրական հրամանով վճարումներ կը կատարէ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներ, ու և արտասահմանի մէջ։ Սակարանական հրամաններ կը կատարէ, թէ՛ մեր հրապարակին և թէ օտար հրապարակներուն վրայ, յանախորդներուն շատ նպաստաւոր կերպով։

Շատ փոքր վարձքի մը փոխարէն՝ արժէթուղթերը կը պահէ, աւանդի ձեւով և ուշադրած առնիր հա առնուելու պայմանով։ Ամէն կարգի կարողներ կը գտնէ և գեղչի գործողութիւններ կը կատարէ։ Աթէնքի Պանքան հանրութեան արամադրութեան տակ կը դնէ արկղամարի խարշիր, փոքր վարձքերով։

Աւանդի ճիւղ

Աթէնքի Պանքան իրր աւանդ կ'ընդունի դրամ և արժէթուղթ, սա տակաւորներ վճարելով.

Ուղղուած առեն դրամ քաշելու պայմանաւ 3%
Վեց ամսուան համար 3½%
Մէկ տարուան » 4 —
Երկու » և աւելի 5 —

Աւանդ ձգուած դրամները կը վճարուին այն դրամով որով Պանքան ձգուած են։ Տոկոսները կը վճարուին ամէն տարուան Յունուար 2ին և Յուլիս 1ին։

Մասնաւոր տեսակներ՝ 4% տոկոսով

Աթէնքի Պանքան իր յանախորդներուն մէջ փոքր դրամատէրեր ունենալով և փափաքելով ամէն դիւրութիւն ընծայել, անոնց տրամադրութեան տակ կը դնէ մասնաւոր աւանդներու տեսակներ, որոնց մէջ կրնան արձանագրել առ առաւելն 100 ոսկիի աւանդ գումար մը։ Այդ դրամը 4% տոկոս կը բերէ և մասնակի վճարումներ կը կատարուին, առնուազն դրուշ 52 ոսկեդրամ։ 50—6

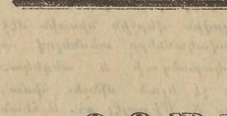

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ

ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ
1892 Օգոստ. 2/14 եւ 1320 Սեպտ 20 բուսկիր Ֆերմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Զալաթիա, Նազլը խան, Հէզարֆէն փողոց, Թիւ 14, Քօօբէրաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հեռաւոր հասցէներուն

Գալիա, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եղեռն Ճամիի հրապարակ.
Գալիա, Մ. Ի. Սաաթչի, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահէճ Գաբաբ Թիւ 10։
Գալիա, Ապաթ ղեղ եւ Ընկ., Վէզնէճիլէր փողոց։
Գալիա, Գ. Ս. Այմէլոզլու, Էմին-Էօնիւ, Պահչէ Գաբաբ, Իզմիր փողոց։
Գասդիլդ, Ալեքսանդր Անաստասիաս չուճիքի հրապարակի։
Գասդիլդ, Մ. Ա. Ենդրիա, Մօտա հասատէր։
Գեօյիւլքէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի։
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Հայս. Պանքայի. Մեծ Փողոց
Շէնլիք, Մ. Է. Ռօսի, Գէլիրլիքէրէ ճասատէի, Թիւ 137։
Զալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, Թիւ 12, Թիւնէլ խան։
Մեծ Կղզի, Ռեսու. էֆ.։
Մարմարիդ, Մ. Ա. Անկելիսէս, կայարանի հրապարակ։
Սան Սթեֆանօ, Քէչէճեան էֆ.։
Գեոնիակոլութիւնք Օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԷՖ
Ընդմէջ Հալի, Կ. Պոլսոյ եւ Օսեասյի

Նաւասք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Ալպանս	1069	Տիսա	4311	Հիսարլիկ	1531	Մարոքլիս	3709	Մարքս	1119
Ալէքթ	3607	Տամինս	938	Հինուա	3720	Մարքատս	3557	Տէրքիս	1735
Անէէլ	1541	Տուրս	2383	Հարաթէա	1609	Միլս	1057	Սիլվիա	119
Աֆրիքա	2277	Տրանս	1713	Հումպեդ	595	Մանդիպելլա		Պէնէրս	1203
Պոտանս	1822	Տիմամս	504	Իսպէ	2354	Մուշելլա	3419	Փասս	1323
Պարսիս	1264	Կոդս	3464	Իտանս	5540	Նէգրս	1333	Ֆ. Ուիլսոն	1548
Պրֆֆիլ	4481	Լուսարս	1520	Ճրլս	1080	Ոսթա	4100	Քանքս	3327
Գէլրս	1371	Էրտրս	1843	Ռիլեա	1053	Սէնիոսքս	4036	Թուլեա	1470
Գասլրաս	1837	Ֆիրա	954	Ռուլրեա	2307	Սրլանտա	1585	Օսրպին	242
Գաբէլ	1244	Ֆինլանտ	1828	Ռանս	1700	Քուլրսմ	1637	Վասքա	1214
Գրաց	1094	Ֆլամինկ	349	Լէս	1058	Բալս	510	Վալ	1289
Զիքսոն	2729	Ֆրանչիսքա	4582	Լիրանքա	2272	Բրեսլեա	3329	Վարթուրգ	332
Սոսէթ	1831	Գաբրիէլ	3060	Լիվրանս	1643	Մինեսոտա	1558	Ռեա	1350
Գուլբասս	1235	Հիլանս	1143	Լարինգս	3131	Բուլս	1613	Զէնս	1200
Գանիա	2905	Կոլ	1011	Մարսա	724	Բոսէա	1769	Թոբ	
Գրաս	895	Կրանս	1695	Մարքնէթ	1373	Բաշտոնա	133	Մարան	

Ընդհանուր վաճառքով հիլէն հոս կը ապասուին.

Լորենցօ շոգենաւը, նաւապետ Կրէյտ։
Թոմիս շոգենաւը, նաւապետ Ֆոքս։

Ընդհանուր վաճառքով Հալէն հոս կը ապասուին.

Այեֆօ շոգենաւը, նաւապետ Հիք, օգոստս 3ին։
Միխասս շոգենաւը, նաւապետ Թորր, օգոստ. 17ին։

Դիմել Գրասենեակներն՝ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆԸՐՊՇՕՏ
Թիւ 22–24, Գրիւնլա Միլլէթ խան, Զալաթիա 10 50—5

ՄՕՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող շոգենաւեր

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Սեդի	Նայդզրիս
Միճիս	Էմէսիս
Բարսիս	Պուզիրիս
Թէյպր	Մօէրիս
Նարտօճ	Ֆայեի
Նավարին	Ֆարու
	Թիպս

Առաջին կարգի շոգենաւերը շատ հանգրստաւէտ են, նաւուն մէջտեղը ընդարձակ սենեակներ ունին, երկարականաւ թեամբ կը լուսաւորուին եւ կին ճամբորդներու համար տեղեակներ ունին։

Երկրորդ կարգի շոգենաւերն ալ ամենամեծագոյն թաւալ ճամբորդներ կ'ունենան բոլոր տեղերուն։

ագրիկի
Դ. Գալաթ Լիվրաալ Ա. կարգի գին է 15
» » Բ. » » » 11

Կը խնդրուի վաճառականներէն որ փոխադրութեանց համար Զալաթիոյ մաքսատանը հասնելու համար՝ իրենց կրանանդները ասն շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Ամերիկայի եւ Եւրոպայի նաւահանգիստներու տեղեկութիւն։ համար ապրանքներ ի մեծագնոյն։

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹՕՒ եւ Ընկ.
Գրասենեակը
Ուլիթալ խան, Պահչէ գաբաբ, Գալաթա
ՃԷՄ ՄՕՍ Ընկ.
50—11 31

ՇԵՐԻԹԻ ԽԱՅՐԻՆ

Ազդ.— Շերքէթի Խայրիէ վարչութիւնը նուազուրդի կը դնէ 250 ծրար առագասի կատ., թիւ 10. վերջնական նուազուրդը տեղի պիտի ունենայ 1908 յուլիս 24ին (Հ. Տ.)։ Անոնք որ կ'ուզեն մասնակցիլ այս նուազուրդին, պէտք է որ Վարչական Խորհուրդին ներկայանան, երկուշաբթի և հինգշաբթի օրերը, ժամը 6էն 10 (Ք. Թ.), հարկ եղած երաշխաւորութեան դրամարով կամ երաշխաւորով։

Տնօրէնութիւն

Կ. Պոլիս, 5/18 յուլիս 1908 10—5

* * *

Ազդ.— Շերքէթի Խայրիէի վարչութիւնը նուազուրդի կը դնէ 15,000 թմոս երկայնի հանքածուխ լուսագոյն տեսակէ։ Վերջնական նուազուրդը տեղի պիտի տեղնայ 1908 յուլիս 17ին (Հ. Տ.)։ Անոնք որ կ'ուզեն նուազուրդին մասնակցիլ, պարտին Վարչական Խորհուրդին ներկայանալ, երաշխաւորով մը կամ երաշխաւորութեան դրամարով մը, հինգշաբթի և երկուշաբթի օրերը, ժամը 6էն մինչեւ 10 (Ք. Թ.)։ 10—5

Տնօրէնութիւն

3[16 յուլիս 1908

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏԷԶԻ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Ազդ.—Օսմ. Հանր. Պարտքի Ընդհ. Տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ թէ Պէյրութի կողմի օսմ. ռնանուն Ընկերութիւնը վճարած ըլլալով 4400 ռամանթուրներու դրաշմատուրքը, իւրաքանչիւրը 500 ֆր.ի արժէքով, 1էն 4400, նոյնպէս 500 ֆր.նոց և թիւ 3501էն 8500 պարտաթուղթերու դրաշմատուրքը վճարուած ըլլալով, այդ արժէթղթերու տէրերը կրնան Դարմանոյ դրաշմատուրքի գիւանը ներկայանալ, ուր դրաշմի ձեւակերպութիւնը պիտի կատարուի առանց ծախքի։

9/12 յուլիս 1908

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՂԱՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻՆ

Ժամանակացոյց կոխմբ.հրու երթեւեան.
1908 մարտ 1 (Ն. Տ.) կիրակի օրէն սկսեալ
ԳՈՆԵԱ — ԷՐԷՅԼԻ — ՊՈՒԼԿՈՒՐԼՈՒԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ		Կոխմբ. ճշդ. Ապր. եւ ճմբ. Ս.ուռաս
Կայարան		
Գոնիա	մկն.	11 —
Գաչլի խան		11 31
Զուտրա		12 15
Արբդ Էօրէն		12 43
Մանասաուն		1 22
Գարաման	ժմն.	1 43
	մկն.	1 58
Սիարօվա		2 24
Այրանեը-Տէրպէնտ		4 14
Ալաճա		4 50
Էրէյլի	ժմն.	4 15
	մկն.	4 45
Գուլկուրլու	ժմն.	5 —

ԵՐԹ		Կոխմբ. ճշդ. Ապր. եւ ճմբ. Իրիկուն
Կայարան		
Գուլկուրլու	մկն.	5 20
Էրէյլի	ժմն.	5 38
	մկն.	7 20
Ալաճա		7 47
Այրանեա-Տէրպէնտ		8 33
Սիարօվա		9 11
Գարաման	ժմն.	9 32
	մկն.	9 55
Մանասաուն		10 24
Արբդ Էօրէն		10 57
Զուտրա		11 30
Գաչլի խան		12 06
Գոնիա	իրիկուն ժմն.	12 35

50—44

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԳԱՆՔԱ

Ազդ.— 1904թ օսմ. 4% փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ յառաջիկայ յուլիս 1/14էն սկսեալ, պայմանաժամը այդ թուականէն աւարտող թիւ 4 կարօնին վճարումը պիտի կատարուի Օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ կիւչեներուն կողմէ, ամէն օր, կէս օրէն առաջ ժամը 10էն մինչեւ 2½ միջօրէէն յետոյ, բացի կիրակի օրերէ, իսկ ուրբաթ օրերը՝ ժամը 10էն մինչեւ կէս օր։ Թուակիր պարարտներուն ընկերացած կարօններուն փոխարէն, պարտաթուղթի տէրերուն պիտի յանձնուի ընկալագիր մը, որ իր շրջաբերութեան թուականէն 10 օր յետոյ վճարման համար պէտք է ներկայացուի Օսմ. Կայս. Պանքայի Սնտուկը, Ղալաթիա։

* * *

Ազդ.— Մաքսային 4% օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ յառաջիկայ յուլիս 1/14էն սկսեալ, պայմանաժամը այդ թուականէն աւարտող թիւ 11 կարօնին վճարումը պիտի կատարուի Օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ կիւչեներուն կողմէ, ամէն օր, կէս օրէն առաջ ժամը 10էն մինչեւ 2½ կէս օրէն յետոյ, բացի կիրակի օրերէ, իսկ ուրբաթ օրերը ժամը 10էն մինչեւ կէս օր։ Թուակիր պարարտներու ընկերացած կարօններու փոխարէն ընկալագիր մը պիտի յանձնուի, որ իր շրջաբերութեան թուականէն 10 օր յետոյ վճարման համար պէտք է ներկայացուի Օսմ. Կայս. Պանքային Սնտուկը, Ղալաթիա։

* * *

Ազդ.—1896թ 5% օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ յառաջիկայ յուլիս 1/14էն սկսեալ, պայմանաժամը նոյն թուականին աւարտող թիւ 24 կարօնին, ինչպէս 3/16 յունիսի վիճակահանութեան մէջ պարգեւ չտնած պարտաթուղթերուն ամորթիները պիտի վճարուին Օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ կիւչեներուն կողմէ, ամէն օր, կէս օրէ առաջ ժամը 10էն մինչեւ ժամը 2½ կէս օրէ յետոյ, բացի կիրակի օրերէ, իսկ ուրբաթ օրերը ժամը 10էն մինչեւ կէս օր։ Թուակիր պարարտներու ընկերացած կարօններուն ամորթի եղած պարտաթուղթերու փոխարէն, պարտաթուղթի տէրերուն պիտի յանձնուի ընկալագիր մը, որ իր շրջաբերութեան թուականէն 10 օր վճարման համար պէտք է ներկայացուի Օսմ. Կայս. Պանքայի սնտուկը, Ղալաթիա։

* * *

Ազդ.— 1901-1905 օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ յառաջիկայ յուլիս 1/14էն սկսեալ, պայմանաժամը նոյն թուականին աւարտող թիւ 6 կարօնին վճարումը պիտի կատարուի Օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ կիւչեներուն կողմէ, ամէն օր, կէս օրէն առաջ ժամը 10էն մինչեւ 2½ կէս օրէն յետոյ, բացի կիրակի օրերէ, իսկ ուրբաթ օրերը 10էն մինչեւ կէս օր։ Թուակիր պարարտներու ընկերացած կարօններուն փոխարէն ընկալագիր մը պիտի յանձնուի, որ իր շրջաբերութեան թուականէն 10 օր յետոյ վճարման համար պէտք է ներկայացուի Օսմ. Կայս. Պանքային Սնտուկը, Ղալաթիա։

Կ. Պոլիս 30 յունիս 1908 13—11

* * *

Ազդ.—Թէմպէքիի բրիօրիթէ 4% օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթի տէրերուն կը ծանուցուի թէ պայմանաժամը 1902 օգոստոս 1/14ին աւարտող այդ պարտաթուղթերուն թիւ 19 կարօնները ինչպէս նաեւ 1893 օգոստոս 1/14ի վիճակահանութեան մէջ ամորթի եղած պարտաթուղթերու մէջեւ յառաջիկայ 31/13 օգոստոս ներկայացուին չենթադրած պիտի համարուին։ 12—5

Կ. Պոլիս, 1/14 յուլիս 1908

ՋՐՈՒՑԱՏՐԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԱՆԳԼԻԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

ԳԻՆՈՐԴ Ց. ԿԻՒԼԵԱՆ

Այն քիր սկանութեան մէջ հարթուած են անգլիերէն լեզուի բոլոր դժուարութիւնները։ Հնչման կանոնները հիանալի են պարզապէս։ Ամէն կերպով յանձնարարելի դասագիրք մըն է բոլոր անոնց որ կ'ուզեն սորվիլ և ուղիղ սորվիլ անգլիերէն լեզուն։

Գին՝ 15 ղրշ.։ Բաթայով՝ 17 ղրշ. (փոխարէն նամակագրելու կ'ընդունուի)։

Բրօֆ. Վ. Ց. Ցակոբեան էֆ.ի Անգլերէն բառարանին երկրորդ տպագրութիւնը 50 ղրշ. (կամ 50 հատ 1 ղրշ.նոց նամակագրելու)։ 12—10

Դիմել՝ Յակոբ Մ. Սրապեան Գրատուն, Մարզուան

ՇՈՊԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՒԲԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅ.
Ն. ԲԱՖԷ եւ ԸՆԿ.
ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ

Յուլիս
Ցլս. 27ին, Ժոնիկ, Սեւ Ծովէն
Օգոստ. 3ին, Ֆրիժի, Մարսիլիայէն
Օգոստ. 10ին, Ուեսթ Սեպու, Սեւ Ծովէն

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Ցլս. 22ին, Իմերդի, Զմիւռնիա, Սամսուն, Տրապիզոն, Պաթում, Նովորոսիսք
Ցլս. 28ին, Ժոնիկ, Մարսիլիա։
Օգոստ. 5ին, Ֆրիժի, Զմիւռնիա, Սամսուն, Տրապիզոն, Պաթում, Նովորոսիսք
Օգոստ. 11ին, Իմերդի, Մարսիլիա
Ա. կարգ Բարիզի համար 200 ֆր.
» » Մարսիլիոյ » 160 »
Բ. » Բարիզի » 150 »
» » Մարսիլիոյ » 120 »
Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր.։
Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիրի ճամբով)։
Տեղեկութիւնոյ համար դիմել Գործակալին՝ Թոմինոյ, քարտիին վրայ։
15 50—14 Թ. ՈՐՊՈՒԼ

Cie RUSSE
Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբաթական երթեւեկութիւններ

Յուլիս
Դշ. 9/22 Իսէպլի, Սինոպ, Սամսուն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Բրիզէ և Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին։
Դշ. 9/22 Օտեսա. իրիկուան ժամը 4ին։
Եշ. 10/23 Իզմիր, Պիրէան և Աղեքսանդրիա. ժամը 10ին։
Եշ. 10/23 Օտեսա. ժամը 4ին։
Ուր. 11/24 Սեվաստոպոլ. ժամը 10ին։
Շբ. 12/25 Օտեսա. ժամը 10ին։
Շբ. 12/25 Տարասնէլ, Միտիլի, Իզմիր, Գիսս, Հոդոս